

SANDEFJORD KOMMUNE

STRATEGI FOR KVALITET OG GJENNOM- FØRING AV BYROM

Forsidefoto: Mikael Lindh / Sandefjord kommune.

Proessen bak dette dokumentet: Strategi for kvalitet og gjennomføring av byromer utarbeidet av arealplanavdelingen i Sandefjord kommune. Gjennomføringsmodellen er utarbeidet av Asplan Viak.

Prosjektleder har vært Dag Yttri. Arbeidsgruppen har bestått av Dag Yttri (arealplanavdelingen), Mikael Lindh (arealplanavdelingen) og Anne-Kari Hetterud (Vestfold fylkeskommune).

INNHold

Innledning og innhold

Byromsnettverk og strategiens virkeområder	5
Gjennomføringsmodell	5
Handlingsplan	6
Fagnotat	6

Kapittel 1 Virkeområder og prioritert byrom

Byromsnettverket	7
Strategiens virkeområder	8
Lovens krav til saklig sammenheng og vgrensing av virkeområdene	9
De prioriterte byrommene og deres plass i det samlede tilbudet av parker og byrom	9

Kapittel 2 Gjennomføringsmodell

Prinsipper for gjennomføringsmodellen	12
Hensynet til barn og unge	13
Dagens krav til lekeplasser	14
Implementering i arealplaner og byggesak	14
Kommuneplanens arealdel	14
Reguleringsplan	15
Byggesak	16
Dispensasjonssaker	16
Saker utenfor strategien virkeområde	17
Utbyggingsavtaler	17
Gjennomføring	18
Beregning av bidrag	18
Tidsfrist og bidrag	18
Rutiner og ansvar	19
Offentlig tilsyn	19
Interne rutiner	19

Kapittel 3 Handlingsplan

Prioriterte byrom	21
Kvalitetskrav	22
Flors gate	23
Kirkeparken	26
Rådhusetorget	29

Kongens gate	32
Byparken	35
Aagaards plass	38
Badeparken	41
Carlsenkvartalet	44
Bjerggata	47

Vedlegg

Mal for utbyggingsavtaler
Fagnotat om byroms betydning

Innledning og innhold

Kommunen inviterer gjennom denne strategien, byens boligutviklere med på et samarbeid for å gjøre byen enda mer attraktiv. Som en løsning på utfordringer med å finne tilstrekkelig areal til lekeplass på egen grunn i den tette byen, åpner kommunen for at behovet kan løses i byens offentlige rom. Byens beboere vil med dette få et mangfoldig aktivitetstilbud og sosiale arenaer av høy kvalitet, fremfor etablering av mange små lekeplasser på privat grunn.

Det er viktig at kvaliteten på leke- og rekreasjonsareal opprettholdes når det bygges tettere. Sandefjord by vokser og har de siste årene hatt en befolkningsvekst på ca. 2,5% årlig. I kommunen forøvrig er befolkningsveksten på ca. 1 % årlig. Det er forventet at denne utviklingen vil fortsette. Ny Vestfoldbane vil også øke aktualitet for vekst og fortetting.

Hovedutvalg for miljø- og plansaker fattet vedtak i HMP-sak 011/18 den 31.01.2018 om å starte opp arbeid med «Strategi for kvalitet og gjennomføring av byrom». Strategien legger til rette for at utbyggere kan bidra til en kvalitetsheving av utvalgte offentlige byrom i stedet for å anlegge lekearealer på egen tomt. Strategien vil komme i tillegg til at det fortsatt stilles krav om en viss andel uteoppholdsareal innenfor tomta. Med bakgrunn i at ordinært frikjøp av lekeplasskravet ikke er tillatt, skal strategien blant annet bidra å til å sikre at barn og unge blir ivaretatt og at bidrag fra utbyggere blir benyttet til konkrete tiltak i utvalgte byrom.

Strategien bygger på anbefalingene i Vestfold fylkeskommunes prosjektrapport «Tettere byer med høyere kvalitet, et virkemiddel for attraktiv byutvikling i Vestfold», som ble utarbeidet i samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold, alle bykommunene og næringslivet i 2016. Gjennomføringsmodellen til Sandefjord er konkretisert av Asplan Viak AS, mens handlingsplanen er utarbeidet av kommunen.

Denne strategien består av følgende deler:

En oversikt over byromsnettverk og strategiens virkeområder, gjennomføringsmodell, handlingsplan, mal for utbyggingsavtale og et fagnotat.

Byromsnettverk og strategiens virkeområder

Sandefjord by har et bredt nettverk av byrom, lekeplasser og grønne lunger. Flere av byrommene har imidlertid lav standard og mangler aktivitetsskapende tilbud. Her gis det en oversikt over status på byens rom og bruk. I alt ni byrom er pekt ut som prioriterte byrom og vil kunne oppgraderes ved hjelp av bidrag fra utbyggere. Strategiens virkeområder avgrenser den tetteste bykjernen hvor behov for lekeareal kan løses i offentlige byrom innenfor akseptabel avstand fra boligene.

Denne strategien gjelder for den tetteste bykjernen. Det er valgt ut to virkeområder der denne strategien gjelder. Virkeområde 1 og Virkeområde 2.

Gjennomføringsmodell

Gjennomføringsmodellen beskriver hvordan strategien skal fungere, sammenhengen mellom strategien, finansiering, planverket, utbyggingsavtaler og konkrete tiltak. Den skal fungere som en kjørebok for kommunen og beskriver de juridiske avveiningene som ligger til grunn for anvendelse.

Forutsetningen i plan- og bygningslovens § 17-3 er at tiltak i utbyggingsavtaler skal være nødvendige og at utbygger bare skal bekoste sin forholdsmessige andel. I gjennomføringsmodellen beskrives det juridiske grunnlaget for utbyggingsavtaler og ivaretagelse av barn- og unge jf. RPR-B&U.

Utbyggers bidrag fastsette endelig ved forhandling av utbyggingsavtale der kommunen og utbygger er parter. Utgangspunktet for forhandlingene er

fastsatt i gjennomføringsmodellen og nærmere redegjort for i redegjort for på side 12 – 13. Det er vedlagt en mal til utbyggingsavtaler som kan tilpasses det konkrete tiltaket.

Handlingsplan

Handlingsplan er en overordnet byromsplan som beskriver ønsket innhold og kvalitet for de utvalgte byrommene som inngår i strategien og som skal opparbeides. Detaljer som nøyaktig plassering, detaljering og vegetasjon skal løses i senere faser. Handlingsplanen legger til rette for et nettverk av byrom i sentrum som sammen gir et variert og helhetlig tilbud i ulike årstider, tilpasset ulike alders- og brukergrupper.

Tabellen side 6 – 7 gir en oversikt over byrom i sentrum og det enkelte byrommets identitet og funksjon. Sett i sammenheng vil byrommene sikre et mangfold av tilbud og ulike bruk.

Handlingsplanen beskriver anbefalt oppgradering

av de byrommene denne strategien prioriterer. Handlingsplanen er veiledende i kommunens videre arbeid.

For å sikre forutsigbarhet for utbyggere og raskere gjennomføring, bør det utarbeides konkrete utviklingsplaner av de byrommene som først skal rustes opp. Det anbefales at detaljplaner for de enkelte byrommene legger til rette for trinnvis utvikling da dette gir fordeler knyttet til gjennomføring.

Fagnotat

For en nærmere beskrivelse av forarbeidet til handlingsplanen med byrommenes betydning, se vedlegg. I tillegg er det laget swot-analyser av byrommene som ikke er vedlagt.

Kapittel 1 Virkeområder og prioritert byrom

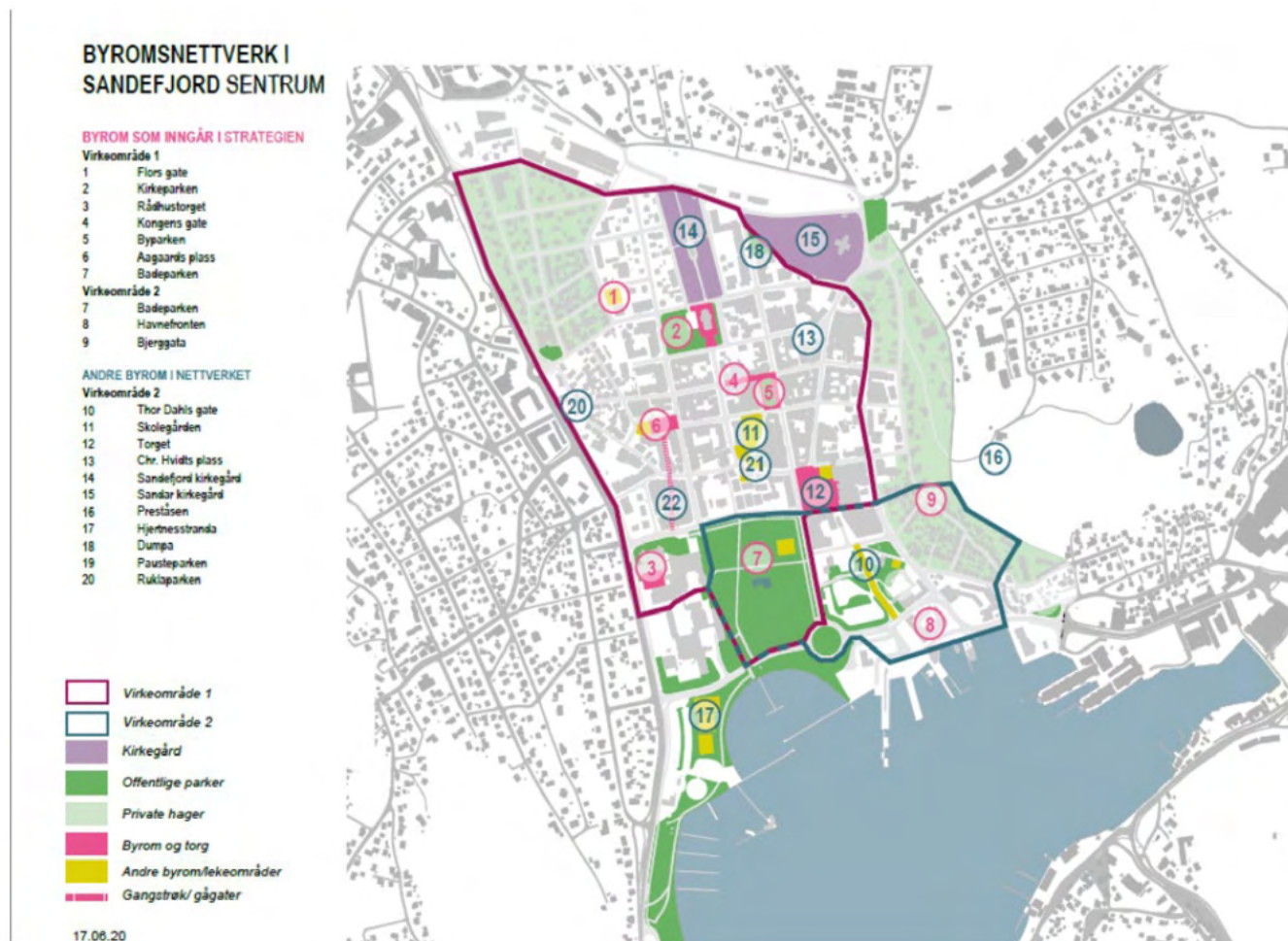
Byromsnetteverket

Summen av gater, plasser, parker, blågrønne områder og gang- og sykkelforbindelser utgjør sammen med hverdagens målpunkter og attraksjoner et sammenhengende byromsnettverk (Byrom – en idehåndbok, av KMD). Sandefjord by har et innholdsrikt omfattende og mangfoldig byromsnettverk. Badeparken utgjør byens viktigste grønne lunge.

Barn og unges interesser i arealplanlegging er et prioritert hensyn i plan- og bygningsloven. Gjennom denne strategien vil kommunen ruste opp enkelte byrom slik at de utfyller hverandre med variert innhold og tilbud, og samlet gir byens beboere og besøkende et fullverdig og attraktivt

tilbud for lek, aktivitet og rekreasjon, tilpasset ulike aldersgrupper. Et mangfoldig byromsnettverk bundet sammen med trygge gangforbindelser mellom byrom, boliger, handel og hverdagsfunksjoner.

Det er i arbeidet med strategien registrert 20 byrom som har eller kan få en rolle som rekreasjonsareal i sentrum. Flere av byrommene har imidlertid lav standard og mangler aktivitetsskapende tilbud. Ni av byrommene er derfor prioritert i strategiens handlingsplan. De skal utvikles i tråd med gjennomføringsmodellen (s 9).

Figur 1 Byrom som inngår i byromsnettverket i sentrum. 9 av disse inngår i strategiens handlingsplan.

Strategiens virkeområder

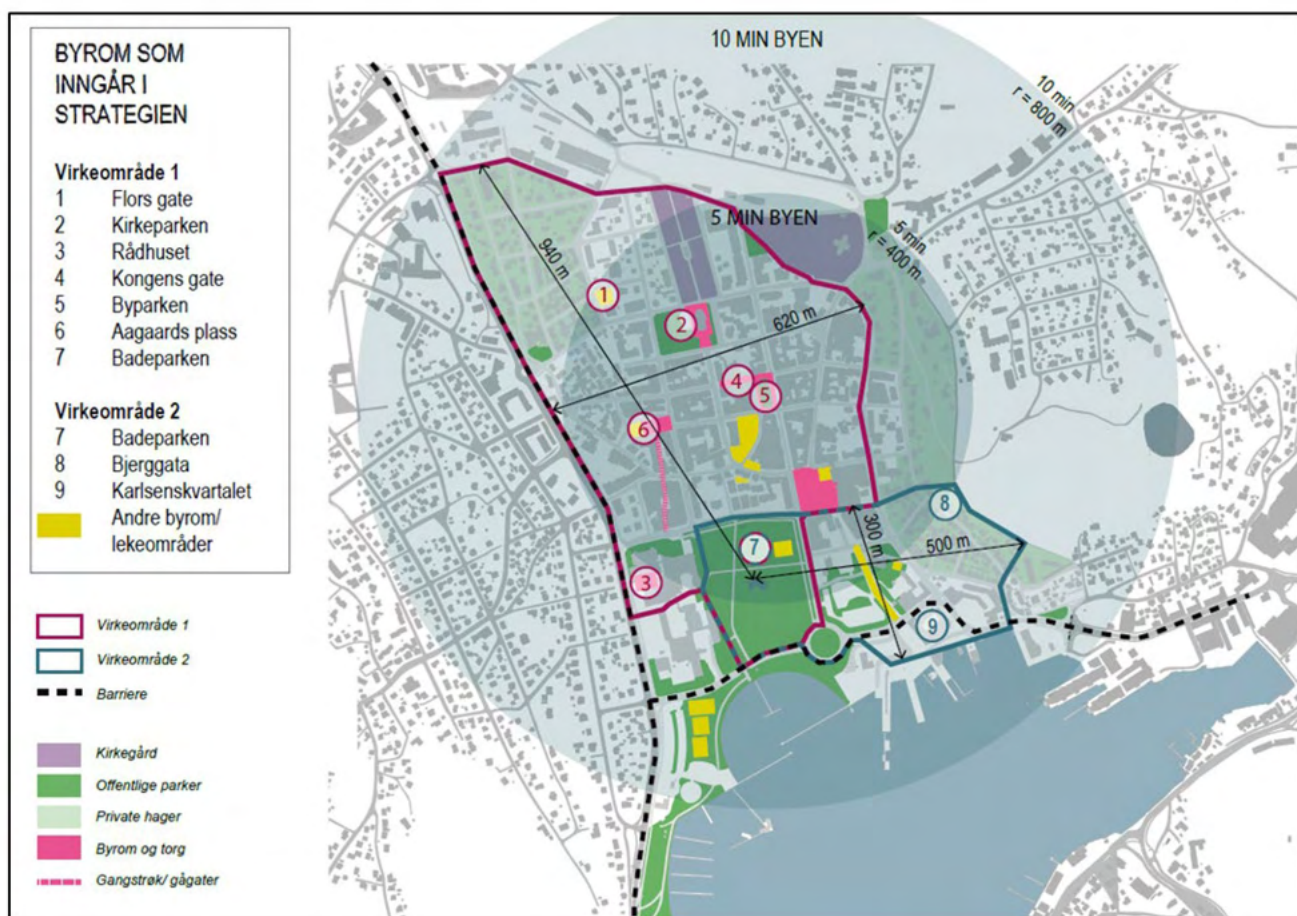
Hensikten med virkeområdene er å angi de områdene der kravet til lekeareal kan løses i offentlige byrom innenfor akseptabel avstand fra utbyggingen og i tråd med strategien for øvrig. Det er valgt to områder med overlappende virkeområder, vist på kartet fig.1 og fig.2 og betegnet som henholdsvis virkeområde 1 og virkeområde 2. Virkeområdene overlapper hverandre da Badeparken som er byens største park, inngår i begge virkeområdene. Innfor virkeområdene legger strategien som er forankret i kommuneplanens arealdel, til rette for at lekeareal ved boligutvikling kan løses ved å oppgradere utvalgte byrom.

Virkeområde 1 omfatter i hovedsak nordre del av sentrum, samt et område nord i Nybyen som er avsatt til boligformål og

delar av boligbebyggelsen langs Bjerg gata. I alt 7 byrom.

Virkeområde 2 overlapper virkeområde 1 ved Badeparken og omfatter hoveddelen av arealene avsatt til sentrumsformål mellom Hjertnespromenaden og sjøen samt deler av småhusbebyggelsen langs Bjerggata.

Virkeområdene omfatter både parker og torg/plasser. Nordlige deler av sentrum har i dag lav dekning av parker og byrom opparbeidet for lek- og opphold. Her er også flere store utbyggings-prosjekt i startfasen. Florsgate kan være et naturlig område å starte en oppgradering. Utforming av det enkelte byrom og anbefalt bruk, er nærmere redegjorde for i strategiens veiledende handlingsplan bak i dokumentet.

Figur 2. Kartet viser virkeområdenes omfang, både målsatt og i forhold til 5 min. byen og 10 min. byen som er vist som skyggesirkler. 5 min. byen = 400 m i radius og 10 min. byen er 800m i radius. Til venstre er det en liste over byrom som inngår i handlingsplanen.

Lovens krav til saklig sammenheng og avgrensing av virkeområdene

Ifølge Plan- og bygningslovens bestemmelser skal det være en saklig sammenheng mellom rekkefølgekrav og utbyggingen. Det innebærer i praksis at lekeareal må ligge innenfor akseptabel gangavstand fra utbyggingsområdet. For å ivareta tilstrekkelig sammenheng mellom boligene og byrommene er det lagt vekt på å definere virkeområder med begrenset utstrekning og akseptable gangavstander både til prioriterte byrom og øvrige byrom innenfor det samme virkeområdet.

Akseptable gangavstand kan i denne sammenheng sees i forhold til at ulike grupper har ulik aksjonsradius. Eksempelvis har ungdom vesentlig lengre aksjonsradius enn eldre. I en urban kontekst som dette, vil mindre barn ha følge av voksne når de er ute, selv om lekeområdet er i umiddelbar nærhet av boligen.

Akseptabel gangavstand må også sees i sammenheng med byrommets attraktivitet da de fleste vil være villig til å gå lengre for å komme til et svært attraktivt område enn et mindre attraktivt område. Rimelig gangavstand til de enkelte byrommene som inngår i strategien, eksempelvis Floors gate, antas med bakgrunn i kjent kunnskap (eksempelvis Halvorsen Thorén, Guttu og Pløger 1997) å være minst 250 m. Akseptabel gangavstand til de større mer attraktive, opparbeidede lekeplassene og områdene som Badeparken vil trolig være det dobbelte eller mer.

Oppsummert vil alle boliger få maksimalt 250 m gangavstand til et byrom i nettverket. Dette anses for å være akseptabelt og tilstrekkelig nært. Ut over dette sikrer virkeområdenes begrensede størrelse at alle byrom ligger innenfor maksimalt ca 10 min gange fra enhver bolig. Med bakgrunn i dette ansees plan- og bygningslovens krav (Pbl. § 12-7) om saklig sammenheng mellom utbyggingen og rekkefølgekrav som ivaretatt.

De prioriterte byrommene og deres plass i det samlede tilbud av parker og byrom

Tabellen under gir en samlet oversikt over byrommene i den indre bykjernen, her kalt byromsnettverket. Byromsnettverket skal utvikles over tid og vil på sikt utgjøre et solid og godt tilbud til beboere i alle aldre, inkludert barn og unge.

Tabellen angir målgrupper, ønsket bruk og utforming. I handlingsplanen bakerst i dokumentet, er hvert av de prioriterte byrommene beskrevet mer detaljert. Disse skal oppgraderes i takt med boligutviklingen i sentrum.

Oversikten under viser at det innenfor begge virkeområdene finnes byrom og parker med ulike størrelser og ulike karakter egnet for opphold og lek, sommer og vinter. Innenfor begge virkeområdene skal det utvikles byrom med funksjoner egnet for lek, tilpasset ulike aldersgrupper. Byrom er gitt ulike identitet, typologi og innhold. Innenfor begge virkeområdene finnes flere byrom som er godt egnet for samhandling mellom mennesker i ulike livsfaser og aldre. Badeparken, som ligger i begge virkeområdene, har i dag den største lekeplassen i kommunen. Badeparken er stor og kan romme flere tilbud og aktiviteter som krever mye plass. Flere av byrommene er godt egnet for og kan tilrettelegges for vinteraktiviteter. Den nylig opparbeidede Thor Dahls gata har for eksempel skøytebane.

Det ligger flere byrom og parker nær opptil sentrum, som også bidrar til å gjøre rekreasjonstilbudet variert. Dette gjelder spesielt Preståsen og Hesteskoen som er henholdsvis en naturpark og en aktivitetspark for barn og ungdom. Hesteskoen har blant annet skateanlegg og volleyballbaner. Til sist er det viktig å nevne badeanlegg ved Hesteskoen, som er under etablering. Samlet sett vil eksisterende og planlagt byromsutvikling

gi et variert og godt tilbud med høy kvalitet som ivaretar kravene i RPR-BU. De prioriterte byrommene har et potensial

for oppgradering eller kan romme flere aktiviteter. Denne strategien kan bidra med midler til disse byrommene.

Prioriterte byrom. Virkeområde 1				
	Byrom	Beskrivelse/ Status i dag	Målgruppe	Ny utforming og funksjoner
1	Floors gate	Liten lekeplass i historisk bebyggelse - Nybyen. Viktig i forhold til transformasjonsområder.	Barn 0 – 13 Voksne	Stort potensiale for mer kompakt utforming av aktivitets og grøntområde. Reetablere naturelementer og variert beplantning. Legge til rette for flere typer lek og for en bredere aldersgruppe samt opphold for alle.
2	Kirkeparken	Ro og kontemplasjon. Nær kirke og kirketorg, gravplasser og eldresenter. Monumenter for å minnes falne. Viktig i forhold til transformasjonsområder.	Alle Eldre Barn 0 - 6	Aktiviteter for små barn og unge avklares opp mot ro og kontemplasjon. Skulpturinnstallasjoner og beplantning tilrettelagt for små barns lek? Sansehage Møblering med flere sittemuligheter mv.
3	Rådhusorget	Noen skulpturer og beplantning. Viktig område for besøkende til kulturbygg og rådhus med servicefunksjoner.	Alle	Redusere biltrafikk og parkering, men hensynta ikke motorisert ferdsel og personer med redusert framkommelighet. Huske behov for plass til ifm. kulturarrangementer innendørs, mange mennesker på en gang. Legge til rette for opphold, lesing og andre kultur og kunnskapsrelaterte aktiviteter. Beplantning, møblering og belysning.
4	Kongensgate	Gågate. En av sentrums viktigste handlegater.	Alle Barn 0 - 13	Aktivitetssoner for barn og unge. Belysning og møblering. Opprettholde grønt preg. Forlenge gågata til Jernbanealléen Bytunet, nord for Byparken. God overgang mot Byparken snarveier og scene.
5	Byparken	Grønn oase - historisk park med blomsterprakt og enkel scene. Konserter stands og arrangementer gjennom året, primært sommerhalvåret og helger. Nær handlegater.	Alle Barn 0 – 6	Estetisk oppgradering. Økt beplantning. Uteservering/Mobil servering Oppgradere scene vurdere 30 cm forhøyning? Lekemuligheter tilpasset plassens historiske karakter.
6	Aagaards Plass	Lekeområde og trær med sittebenker, preget av parkering og trafikk. Nær handlegater og servicefunksjoner. Viktig for tilgrensende transformasjonsområder/og pågående fortetningsprosjekter. Nær eldresenter	Alle Eldre	Redusere trafikk og parkering. Legge til rette de mest solfylte arealene for lek og opphold. Stort potensiale for utvikling. Opprettholde variert uteservering.
Prioriterte byrom. Virkeområde 2				
	Byrom	Beskrivelse/ Status i dag	Målgruppe	Ny utforming og funksjoner
7	Badeparken	Byens største park med uhindret utsyn ut fjorden. Kulturhistorisk park fra kurbadtiden. Oppgradert lekeplass med fellesgrill. Kunstgressbane for fotball, basketkurv, bocciabane mm. Skulpturinstallasjoner med vannspeil. Sletter og store vakre trær. Mye brukt til arrangementer hele sommerhalvåret.	Alle Barn 0 – 6 Barn 7 – 13 Ungdom	Inndeling i soner for ulike aktiviteter: lek, sport, kunst og kultur. Videreutvikle dagens lekeplass for flere typer lek/flere aldersgrupper/ulike mestringsnivå. Belysning, møblering, beplantning. Tilrettelegge for mobil servering. Skape sammenhengende grønne akser nord - sør (mot sjøfronten med Hestekoene, Hjertnesstranda Stub og havneområdet) og Øst vest mot Preståsen og .Hjertnesskogen
8	Sjøfronten	Strandpromenade - uteservering, museumsbrygge aktiv havn bryggekapell - Hjertnesstranda aktivitetssone med badeanlegg. Mye aktivitet om sommeren men mindre i vinterhalvåret.	Alle	Thor Dahls gate forlenges til sjø tilrettelegging for aktiviteter og opphold videreføres med fokus på gode rammer for kulturelle aktiviteter og mobil servering.
9	Bjerggata	Historisk bebyggelse. Estetisk trapp i grøntkorridor er viktig forbindelse mellom by og Preståsen Viktig forbindelse mellom boligområdene og grøntområdene på Preståsen og sentrum. Sittebenker og fontene.	Alle	Lite gateområde i bunnen av trappa kan utvikles til en «Pocketpark»- grønn oase for opphold. Må kvalitetssikres videre om m denne er gjennomført eller ikke.

Byrom i byromsnettverket, som ikke inngår i strategien

10	Thor Dalhs gate	Opparbeidet som gågate med en rekke kvaliteter, leke- og oppholds muligheter i 2019: flere vannelementer, skøytebane, musikklekeplass og lekeplass med trampoliner og lekeskulptur samt møblering og beplantning.	Alle Barn 0 – 6 Barn 6 – 13 Ungdom	Thor Dalhs gate forlenge videre over Strandpromenaden mot sjø.
11	Byskolens Skolegård	Asfalterte og tartandekte flater, ulike lekeapparater. En rekke store fine treer gir skolegården en fin avgrensing og grønt preg.	Barn 7 – 13	Oppgradert for få år siden.
12	Torget	Torg tilrettelagt for opphold, aktivitet og mobilt salg. Vannelementer, urbane lekeelementer, møblering som også kan egne seg for lek. Mye brukt til ulike arrangementer. Nær kjøpesenter og handlegate.	Alle Barn i alle aldre	Oppgradert for få år siden.
13	Chr. Hvidts plass	Chr. Hvidts plass ble renovert 2016 Serveringsareal utvida og tilbakeført historisk plassering av fontenen. Viktig arkitekturhistorisk punkt	Alle Voksne Eldre	Oppgradert for få år siden.
14	Sandefjord kirkegård	Historisk? bykirkegård med beplantning og kapell.	Voksne Eldre	Ro og kontemplasjon. Minnenes sted
15	Sandar kirkegård	Bykirkegård. Store trær omgir kirkegården og er viktig for Sandefjords grønne karakter og historiske identitet. Lite torg med «gapestokk» og sittebenker	Voksne Eldre	Ro og kontemplasjon. Minnenes sted
16	Preståsen	Grøntområde sittebenker, skog dam, solrik åsside. Varierte muligheter for lek, trening og samvær til alle årstider. Utsiktspunkter over byen og fjorden, Stier gjennom skogsterreng gjør dette til et unik sentrumsnært rekreasjonsområde.	Alle	Trapp mv. er oppgradert for noen år siden.
17	Hjertnesstranda	Sports- og aktivitetsområde med skatepark av høy kvalitet og beachvolleybaner. Viktig område for barn og unge. Strømbadet åpner 2020.	Barn 7 – 13 Ungdom Voksne	Følge opp mulighetsstudie for sjøfronten fra Kilen til Stub. Etablere gode forbindelser mellom byrom og sjøfronten. Stramme opp gruspass ved Vestre Pir, gjøre den mer grønn og tiltalende, installasjoner for barns lek med vann og sand
18	Dumpa	Parkområde med rik vegetasjon mellom Havnesporet og byens 1000-årssted Jernbanealléen. Nær kirkegård. Sittebenker, skulptur.	Voksne Eldre	Bevare rik vegetasjon
19	Kurbadparken	Parkanlegg, nærhet til Kurbadet, Thor Dalhs gate og trappa til Preståsen. Hageanlegg m musikkpaviljong oppgradert til historisk utforming 2019. Kurbadhagen leier hos Kurbadet, og har etablert området som viktig musikkscene og møteplass. Uteservering	Alle Barn 0 - 6	Videreutvikle
20	Pausteparken	Brosteinsbelagt solrik plass med ulike beplantning, drikkevannsfonter og sittebenker. Korte opphold, også av unge.	Alle	Erstatte enkle installasjoner for småbarnslek?.

Kapittel 2 Gjennomføringsmodell

Prinsipper for gjennomføringsmodellen

Hensikten med gjennomføringsmodellen er å legge det juridiske grunnlaget og rammene for at nye boligprosjekter kan løse behov for lekeareal gjennom opparbeidelse og kvalitetsheving av offentlige byrom. Gjennomføringsmodellen fungerer sammen

med handlingsplan som viser kommunens overordnede plan for videreutvikling av de prioriterte byrommene.

Kommunen vil gjennomføre tiltakene på vegne av utbygger mot et forholdsmessig økonomisk bidrag.

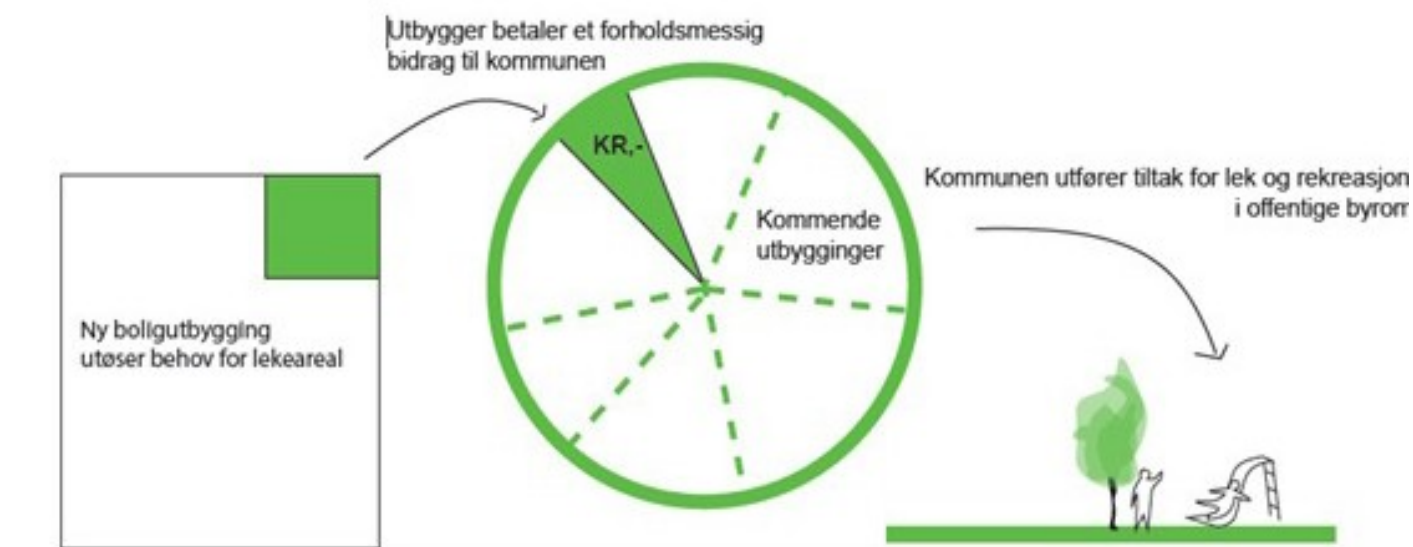

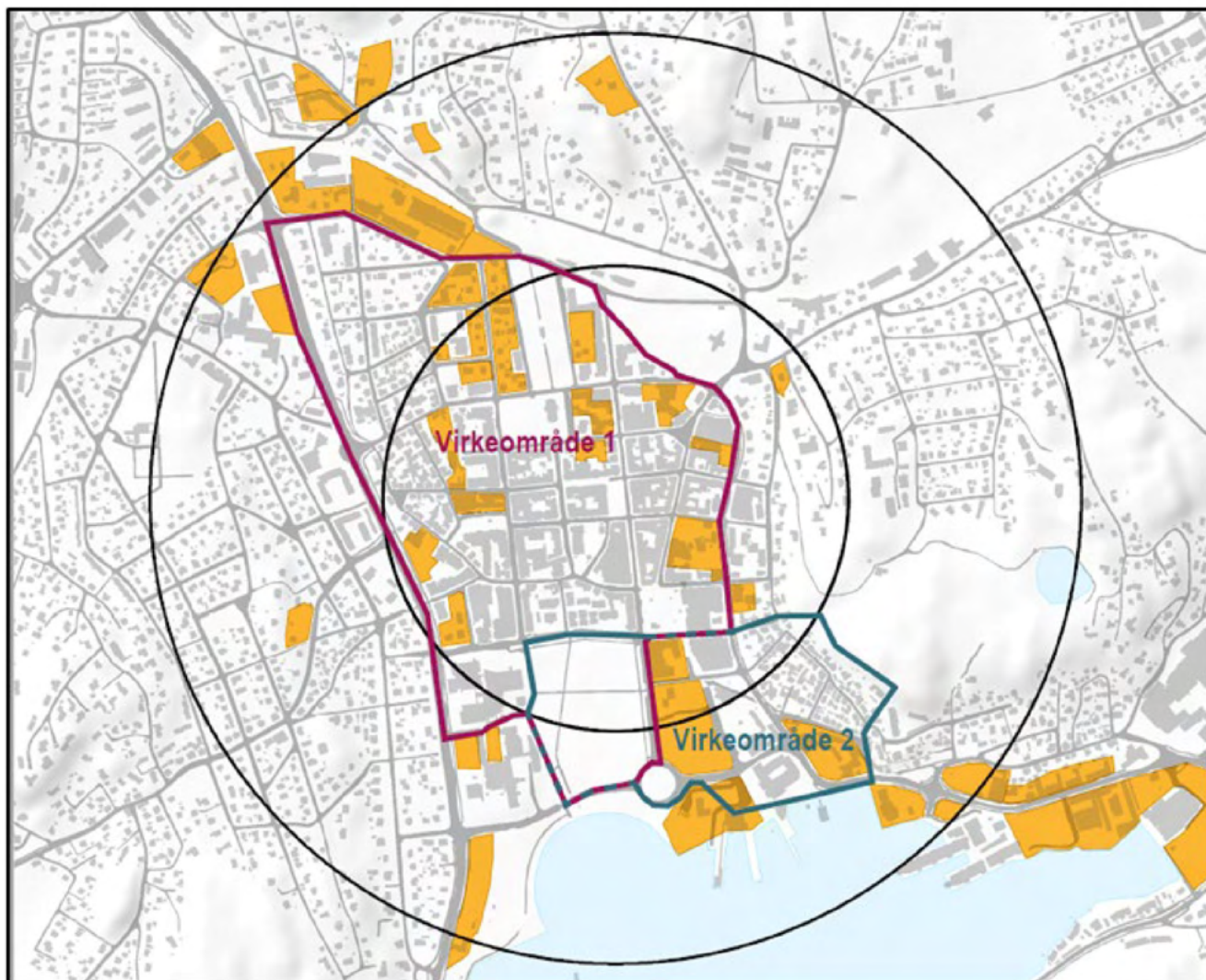
Fig. 4 Prinsipper for gjennomføringsmodell

Ved nye boligprosjekter innenfor de to definert virkeområdene (se kart side 4), skal det i reguleringsplan eller byggesak fastsettes hvilket krav til leke- og uteoppholdsareal prosjektet utløser, med hjemmel i kommuneplanens bestemmelser. Se figuren over. Gjennomføringsmodellen forutsetter en trinnvis opparbeidelse av byrommene

Opparbeidelse i et offentlig byrom skal sikres gjennom rekkefølgekrav i reguleringsplan, eller gjennom det generelle rekkefølgekravet i kommuneplanen for de

tiltak som ikke utløser plankrav. Utbygger og kommunen skal i en utbyggingsavtale fastsette beløpet utbygger skal bidra med, og med forankring i handlingsplanens føringer avklare hvor og når tiltaket skal gjennomføres. Sandefjord kommune er ansvarlig for planlegging og gjennomføring av tiltak samt drift.

Strategien vil komme til anvendelse for nye boligprosjekter i byen. Illustrasjonen under viser områder i sentrum som kan ha et potensial for fortetting.

Figur 5. Illustrasjonen er hentet fra «Byregnskap for Sandefjord.» Strategiens virkeområder er lagt inn som rød og blå avgrensninger.

Hensynet til barn og unge

Kommunen, Fylkesmannen og fylkeskommunen er gitt et særlig ansvar for å sikre barn og unge i planleggingen.

Rikspolitisk retningslinje for barn og unge (RPR- BU) skal legges til grunn ved statlig, regional og kommunal planlegging jf. Plan- og bygningslovens §.

6.2. Retningslinjens nasjonale mål for barn og unges oppvekstmiljø er:

- Sikre et oppvekstmiljø som gir barn og unge trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og som har de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov.

- Ivareta det offentlige ansvar for å sikre barn og unge de tilbud og muligheter som samlet kan gi den enkelte utfordringer og en meningsfylt oppvekst uansett bosted, sosial og kulturell bakgrunn.

Retningslinjen stiller følgende krav til fysisk utforming av lekearealer:

Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare. I nærmiljøet skal det finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter blant annet at arealene:

- er store nok og egner seg for lek og opphold
- gir muligheter for ulike typer lek på ulike årstider
- kan brukes av ulike aldersgrupper,

og gir muligheter for samhandling mellom barn, unge og voksne.

Dagens krav til lekeplasser

Rundskriv T2/08, om barn og planlegging, er en utdypende forklaring og veiledning til RPR-BU. Rundskrivet inneholder eksempler på hvordan tilgang til store nok lekearealer kan sikres gjennom kommuneplanens bestemmelser. I disse eksemplene er det lagt inn nærlekeplass på minimum 200 m² maks 50 meter fra bolig, og kvartalslekeplass på minimum 1500 m² maks 150 meter fra boligen.

Dette eksemplet har utviklet seg til å bli normen for hva «kvalitet for barn og unge» er og videre blitt rådende bestemmelser i mange kommuner inkludert Sandefjord. Intensjonen er å sikre lekeplasser for ulike aldersgrupper og behov. Denne måten å ivareta RPR-BU der kvalitet settes lik arealstørrelse og avstand fra boligen, har vist seg å være vanskelig å gjennomføre på en god måte ved boligutvikling i byer spesielt, der arealene er knappe og vi i tillegg ønsker fortetting. For å lykkes med byutvikling må derfor kvalitet for barn og unge redefineres i bysentrum.

Sandefjord sentrum vil gjennom bl.a. denne strategien, bygge opp et nettverk av offentlige byrom tilrettelagt for lek og rekreasjon, som til sammen vil gi et variert tilbud med høy kvalitet for alle. Bysentrums tetthet av parker og torg skal opparbeides med ulikt innhold og bruk og ivaretar at alle beboere i sentrum får god tilgang til møteplasser, lekeareal og rekreasjon i nærmiljøet.

Opparbeidelse av lekeareal med byromsnettverk vil bedre de fysiske, sosiale og kulturelle kvalitetene for barn og unge i bysentrum fordi:

- Lekearealer i offentlige tilgjengelige byrom vil utgjøre et tilbud til alle, også barn som ikke har tilgang til utearealer i dag.
- Byrommene vil fungere som møteplasser for alle på tvers av alder og sosial tilhørighet.
- Kommunen kan sikre innhold og kvalitet som fremmer fysisk aktivitet og rekreasjon for alle aldersgrupper.
- De offentlige byrommene har bedre forutsetninger for å gi barn og unge nødvendige kvaliteter med tanke på romlighet, sollys og natur enn mindre arealer på privat tomt.

Krav til uteoppholdsareal skal fortsatt løses internt i boligprosjektene, og vil dermed ivareta barn og unges mulighet til uteopphold og rekreasjon i umiddelbar nærhet til bolig.

Opparbeidelse av leke- og uteoppholdsarealer etter strategiens prinsipper vurderes å ivareta hensynet til barn og unge definert i RPR-BU, på en bedre måte enn det som er realiteten av dagens praksis i Sandefjord sentrum.

Implementering i arealplaner og byggesak

Kommuneplanens arealdel

Handlingsplan for byrom i Sandefjord sentrum og gjennomføringsmodell er forankret i kommuneplanens arealdel, for å gi hjemmel til å stille rekkefølgekrav i reguleringsplaner og vilkår i byggesaker.

I kommuneplanens arealdel er strategien virkeområder tatt inn som bestemmelsesområder. Følgende bestemmelse står i er tatt inn i arealdelens punkt 1.6.4 b):

1/3 av arealet i 1.6.5 a) skal opparbeides som lekeareal.

I Sandeffjord sentrum kan krav til lekeareal kan løses ved opparbeidelse og kvalitetsheving av offentlige byrom i henhold til «Strategi for kvalitet og gjennomføring av byrom, datert 01.06.2019», der handlingsplanen er retningsgivende.

Arealkrav til lekeareal i kommuneplanens arealdel

Felles leke og uteoppholdsarealer av m2 BRA* boliger	Av dette utgjør lekeareal
25%	1/3 av utearealet

*Salgbart bruksareal.

Figur 6. Illustrasjonen viser sammenhengen med planverket

Bestemmelsesområdet i arealkartet vil sammen med kommuneplanens bestemmelser knyttet til utbyggingsavtaler (§ 1.3), rekkefølgekrav (§ 1.5) og krav til leke- og uteoppholdsareal (§ 1.6.4) gi nødvendig hjemmelsgrunnlag til å anvende strategien.

Reguleringsplan

I reguleringsplan må gjennomføringsmodellen forankres gjennom et konkret arealkrav til leke- og ute-

oppholdsareal i tråd med kommuneplanens arealdel, samt et rekkefølgekrav som ivaretar at kravet til lek løses gjennom kvalitetsheving av offentlige byrom.

Et rekkefølgekrav skal være planfaglig nødvendig og ha en saklig sammenheng med tiltaket. Dette betyr at rekkefølgekravet enten må utløses direkte av tiltaket, dekke et behov som oppstår eller oppveie en ulempe som påføres omgivelsene på bakgrunn av tiltaket.

Et rekkefølgekrav må ikke stå i forhold til

utbyggingen, men det vil ofte være hensiktsmessig med tanke på mulighet for realisering av tiltaket. Manglende forholdsmessighet mellom utbygging og rekkefølgekrav kan i realiteten innebære et byggeforbud. Det er viktig at både kommunen og utbygger gjennom planprosessen er bevisste på hvordan rekkefølgekravene vil påvirke lønnsomhet i og realisering av utbyggingen.

Gjennomføringen av denne strategien innebærer et rekkefølgekrav i reguleringsplanen om opparbeidelse og kvalitetsheving av offentlige byrom, innenfor virkeområdet. Det er gjennom Høyesterettspraksis avklart at det er anledning til å stille krav om opparbeidelse av tiltak utenfor reguleringsområdet dersom det er av «hensyn til tilstøtende arealer og til de interesser som totalt sett knytter seg til de områder det gjelder.»

Høyesterettsavgjørelse, dom fra Rt. 1993. s 278.

Som beskrevet innledningsvis, vil byrommene i sentrum samlet utgjøre et byromsnettverk som sikrer et helhetlig og kvalitativt tilbud for lek og rekreasjon i bysentrum. De vil supplere og utfylle hverandre med innhold og aktiviteter, og slik

ivareta behovene til byens mangfold av beboere og brukere. Ved å følge denne modellen vil utbyggerne over tid, bidra til å bygge opp et bredt tilbud av leke- og rekreasjonsarealer for sine beboere, og samtidig heve nærområdets attraktivitet. I tillegg vil utbygger ved å løse utbyggingens behov for lekeareal på offentlig grunn gis en mulighet til en noe høyere utnyttelse av egen tomt. Det skal fortsatt stilles krav til felles- og private utearealer i prosjektet.

For å sikre en kvalitativ og hensiktsmessig opparbeidelse av byrommene vil kommunen prioritere tiltak der behov og aktualitet er størst. Det vil derfor ikke være utbyggingsprosjektets beliggenhet som er utslagsgivende for hvilket byrom rekkefølgekravet skal løses i. Virkeområdets begrensede omfang ivaretar at alle byrommene er innenfor akseptabel gangavstand.

På bakgrunn av overstående, samt punktlisten i kapittelet «Hensynet til barn og unge», vurderes det at et rekkefølgekrav om opparbeidelse og kvalitetsheving av offentlige byrom etter strategiens prinsipper vil være planfaglig nødvendig og ha en saklig sammenheng med utbyggingen.

Et rekkefølgekrav kan utformes slik:

Før det gis igangsettingstillatelse skal krav til lekeareal være sikret opparbeidet i samsvar med reguleringsplanens § x (arealkrav) og Strategi for kvalitet og gjennomføring av byrom i Sandefjord sentrum, datert 01.06.2019, der handlingsplanen er retningsgivende.

Et rekkefølgekrav i en reguleringsplan kan med fordel være konkret og bestemme hva tiltaket er og hvor lekearealet skal opparbeides. Rekkefølgekrav følges opp i en utbyggingsavtale

Byggesak

Strategien kan også benyttes ved mindre boligprosjekter eller bruksendringer, som ikke utløser plankrav. Vilkår om opparbeidelse og kvalitetsheving av offentlige byrom kan da hjemles i

kommuneplanens arealdel sitt generelle rekkefølgekrav, samt bestemmelsene for modellens virkeområde og krav til leke- og uteoppholdsareal.

Dispensasjonssaker

I dispensasjonssaker kan kommunen velge å bruke byromsstrategien så langt den passer. Et eksempel på dette vil være byggesaker i uregulert område innenfor strategiens virkeområde der leke- og uteoppholdsarealet utgjør mindre enn 2/3 av

arealkravet i kommuneplanens arealdel. Søker vil i slike tilfeller være avhengig av dispensasjon fra kommuneplanens krav. Kommunen kan da vurdere å stille vilkår for en eventuell dispensasjon der krav om opparbeiding og kvalitetsheving av offentlig byrom i tråd med byromsstrategien inngår. Tilsvarende kan vurderes ved søknad om dispensasjon fra reguleringsplan innenfor strategiens virkeområder.

Saker utenfor strategiens virkeområder

Ved plan- og byggesaker utenfor strategiens virkeområde der kommunen velger å legge til rette for å løse deler av kravet til leke- og uteoppholdsareal utenfor utbyggingsområdet bør det stiles konkrete krav til opparbeiding. Arealene som skal opparbeides bør konkretiseres og tiltakene bør beskrives. I slike tilfeller kan byromsstrategiens bestemmelser knyttet til utbyggingsavtaler og bidragsbeløp mv. brukes så langt de passer.

Utbyggingsavtaler

Gjennom utbyggingsavtaler sikres gjennomføring av tiltak som rekkefølgekravene utløser. En utbyggingsavtale er frivillig å inngå for partene. Det er rekkefølgekravene i reguleringsplaner eller i kommuneplanen som danner utgangspunktet for forhandling av utbyggingsavtalen og bidragsbeløpet. For å sikre forutsigbarhet for utbygger skal innholdet i handlingsplan for byrom i Sandefjord sentrum og gjennomføringsmodellen, samt referansepris for bidragsstørrelse, forevises og omtales i oppstartsmøtet og i møtereferatet.

Det er to viktige krav til utbyggingsavtalen:

- a. Nødvendighet – det må være en saklig sammenheng med utbyggingen.

Etablering av nye boliger utløser et behov for å ivareta barn og unge interesser jf. RPR-BU. For å kunne forsvare økt andel boliger i sentrum og ivareta nasjonale føringer for bokvalitet og folkehelse, må det etableres nye arealer for lek eller heve kvaliteten i eksisterende byrom og parker.

- b. Forholdsmessighet – tiltaket skal stå i forhold til utbyggingen.

Kravet til forholdsmessighet medfører at den enkelte utbygger ikke skal betale mer enn den forholdsmessige delen som denne utbyggingen medfører i forhold til omgivelsene. Dette ivaretas ved at rekkefølgekravet knyttes til prosjektets utløste behov for leke- og uteoppholdsareal, som igjen er knyttet opp til nytt bruksareal i boligprosjektet. Krav til leke- og uteoppholdsareal vil øke proporsjonalt med boligprosjektets størrelse, og sikre at bidraget står i forhold til utbyggingen.

Det må i tillegg sikres forholdsmessighet mellom utbyggernes og kommunens bidrag. Kommunen er grunneier og skal ivareta allmennhetens interesser i de offentlige byrommene. Kommunen vil bidra med grunneiendom til lek og rekreasjon, samt være ansvarlig for å drive frem, koordinere og gjennomføre tiltak i byrommene. Utbyggere vil bidra med midler til tiltaket.

Kommunens bidrag	Utbyggers bidrag
Bidrar med grunn	Økonomisk bidrag
Prosjektering og prosjektledelse	
Gjennomføring, spleiselagskoordinator	
Risiko, evt. delfinansiering	

midler til å opparbeide et tiltak innen en gitt tidsfrist.

Gjennomføring

For å sikre gjennomføring av rekkefølgekravene er det nødvendig at kommunen definerer tiltak av ulik størrelse og omfang som kan innfri de enkelte rekkefølgekravene. Kommunen kan ikke pålegge utbygger å bekoste en ideell andel av et byrom og de kan ikke kreve inn midler for et byrom som er ferdig (forskuttering). Rekkefølgekravet må innfris i sin helhet innen et gitt tidspunkt.

Når kommunen er ansvarlig for gjennomføringen vil det forplikte de til å gjennomføre hele tiltaket som følger av rekkefølgekravet.

Enkeltutbygginger kan imidlertid være så små at det økonomiske bidraget ikke dekker opparbeidelse av et enkelttiltak i kommunens tiltaksliste. I slike tilfeller må det fremgå av utbyggingsavtalen at beløpet skal brukes sammen med andre inntømte

Tidsfrist og bidrag

Kommunens frist for gjennomføring av tiltaket og utbyggers bidrag skal fastsettes i utbyggingsavtalen. Uten en frist for gjennomføring er ikke barn og unge tilstrekkelig ivaretatt. Kommunens tidsfrist for gjennomføring av tiltak vil kunne variere avhengig av størrelse på tiltak som skal utføres. Det gjøres en konkret vurdering i forbindelse med utbyggingsavtalen av hva som er hensiktsmessig tidsfrist.

Midler kan benyttes til alle nødvendige oppgaver tilknyttet realisering av tiltak i byrommene, inkludert offentlige anskaffelser, prosjektering og grunnarbeider. For å ivareta hensynet til barn og unge er det imidlertid viktig at kommunen tilstreber at midlene går til konkrete fysiske tiltak som fremmer mulighet for lek og rekreasjon, knyttet til hver enkelt utbygging.

Utbyggingsavtalen må være inngått, og bidragsbeløpet betalt, før det gis igangsettingstillatelse.

Beregning av bidrag

På bakgrunn av tidligere utførte prosjekter i kommunen, samt referanser fra Norsk prisbok og Norske landskapsarkitekters forenings årbok 2017, er det vurdert at gjennomsnittlig m²-pris for opparbeidelse og kvalitetsheving av de offentlige byrommene vil være ca. 2700 kr. Det

tilsvarer det minste bidraget pr. m² lekeareal kommunen kan godta ved forhandling om utbyggingsavtale der hele eller deler av kravet til lekeareal i kommunal arealplan skal ved opparbeidelse i offentlig byrom etter denne strategien.

Krav til lekeareal:

Kommuneplanens bestemmelser stiller et samlet krav for uteopphold og lek på 25 % av nytt bruksareal, hvorav 1/3 av kravet skal opparbeides som lekeareal.

Som eksempel vil en utbygging på 1000 m² BRA bolig etter kommuneplanens bestemmelser utløse et samlet krav til leke-

og uteoppholdsareal på 250 m². Av dette skal 1/3 settes av til lek. I eksemplet vårt utgjør dette 83,3 m². Dette er også det maksimale arealet som kan løses utenfor

utbyggingsområdet ved opparbeidelse i offentlig byrom. Dersom hele arealet på 83,3 m² løses i offentlig byrom vil bidragbeløpet være: 83,3 X 2 700 kr = 225 000 kr i vårt eksempel.

I de tilfellene hele lekearealet løses utenfor utbyggingsområdet etter denne strategien vil bidragbeløpet tilsvare 225 kr/m² BRA bolig.

Viss bare deler av lekearealet løses utenfor utbyggingsområdet må utbygger sette av de resterende lekearealene på egen tomt. Bidragbeløpet vil da bli mindre. Viss 50 m² av det totale kravet på 83,3 m² i eksemplet over løses ved opparbeiding og kvalitetsheving av offentlig byrom vil bidragbeløpet bli: 50 X 2700 kr = 135 000 kr.

Bruksareal BRA skal i denne sammenheng forstås som «bruksareal bolig». Dette omfatter kun den delen av bruksarealet som er direkte knyttet til den enkelte boenhet. Parkeringsareal inngår ikke i BRA bolig. Ulike typer fellesareal som eksempelvis heisareal, felles inngangsparti, felles gangareal, altanganger mv inngår heller ikke i BRA bolig i denne sammenheng.

Rutiner og ansvar

Offentlig tilsyn

Strategien skal som hovedregel sendes sammen med kommuneplanen på offentlig ettersyn. Regionale og statlige myndigheter er satt til å ivareta barn og unge i planleggingen. Dersom utbyggere velger å løse lekearealer utenfor egen eiendom, vil strategien være det dokumentet som forteller hvordan kommunen vil ivareta RPR BU, både kvalitetsmessig, lokalisering og innholdsmessig.

Interne rutiner

Gjennomføringsmodellen må følges opp gjennom saksbehandling av plan- og byggesaker, forhandling av utbyggingsavtaler og gjennomføring av tiltak.

Handlingsplanens føringer for tiltak og prioriteringer bør jevnlig oppdateres etter hvert som tiltak realiseres, og kan med fordel inntas i kommunens økonomi- og handlingsplan for å sikre eventuelle behov for kommunale bevilgninger.

Rutinebeskrivelsen i tabellen under gir en oversikt over oppgaver og ansvarsfordeling for oppfølging av gjennomføringsmodellen i kommunene.

	Plan og byggesak	Kommunal- teknikk	Park, idrett og friluftsliv	Utbygger/ forslagsstiller
Oppstart av planarbeid	Redegjøre for strategien og gjennomføringsmodellens prinsipper, samt behov for å varsle utbyggings- avtale, i oppstartmøte og referat.			Kunngjøre oppstart av forhandling om utbyggingsavtale samtidig med varsel om oppstart av planarbeidet.
Forhåndskonferanse byggesak (-hvor gjennomføringsmodell ikke er ivare tatt gjennom reguleringsplan)	Redegjøre for gjennomføringsmodellens prinsipper, samt behov for å varsle utbyggings- avtale. Kunngjøre oppstart av forhandling om utbyggingsavtale.			
Planforslag/ byggesak	Gjennomføringsmodell forankres gjennom rekkefølgekrav i plan og/ eller vilkår i byggesak.			
Utbyggingsavtale *Avtalen må ligge ute til offentlig ettersyn med 30 dagers frist for merknader. Kunngjøre inngått avtale ved ferdige forhandlinger i hht. PBL §17		Forhandle utbyggingsavtale er i tråd med denne strategien. Mal til avtale er vedlagt dokumentet.	Innspill til hvilke tiltak som bør legges inn i utbyggingsavtalen basert på strategien og handlingsplanens føringer.	Forhandle utbyggingsavtale med utgangspunkt i vedtatt plan eller byggesak.
Gjennomføring Inkl. prosjektering			Oppdragsledelse, prosjektering av byrom, lage tiltakslistene mm i tråd med handlingsplanen. Sikre gjennomføring av tiltak innen avtalt tid.	
Oppfølging av strategien og handlingsplan for byrom i Sandefjord sentrum	Evaluerer og evt. forbedrer strategien, samt vurderer behov for revisjon av handlingsplanen i forkant av kommuneplanrevisjon.		Følge opp og oppdatere prioritert tiltaksliste.	

Fig. Rutinematrise

Kapittel 3 Handlingsplan

Prioriterte byrom

De utvalgte byrommene har en beskrivelse bestående av tre sider. De to første sidene består av en vertikal tidslinje i fire steg, innledet av et mål om hvilken funksjon og identitet hvert av byrommene skal ha. Siste side består av et kart der aktuelle tiltak/føringer er vist på kart. Under er det satt krav til kvalitet og standard, dette sier noe om hvilke kvalitetskrav som følger til hvert av byrommene ved opprustning.

Byromsbeskrivelsene står i prioritert rekkefølge.

Tidslinjen:

- «I går» gir en kort beskrivelse av byrommets navn og historiske bakgrunn.
- «i dag» inneholder en generell beskrivelse og analyse av byrommets kvaliteter og bruk. Den grovmaskede analysen av kvalitet og bruk er laget som en poengskala fra 0-3, der 0 er ingen/manglende, 1 er lite, 2 middels og 3 er bra. De viktigste styrkene og svakhetene oppsummert som punkter i siste delen av dagens status.
- «I morgen» er tiltak som kan gjøres på kort sikt. Kortsiktige tiltak kan være permanente, men også midlertidige, i påvente av permanent endring. Fordelen med kortsiktige tiltak er at de er mulige å gjennomføre uten bruk av store ressurser eller omfattende planlegging, og ikke er til hinder for gjennomføring av en permanent opprustning på et senere tidspunkt. Midlertidige/temporære byrom skiller seg ut ved at de kun er tenkt i en tidsbegrenset periode. Dette kan være alt fra noen timer til flere år, men vil som hovedregel avhenge av hvor lang tid det tar før man kan sette i gang en permanent ombygging. Fordelen med midlertidige byrom er flere. For det første gjør det det mulig å aktualisere og synliggjøre handlingsdelen av ordningen. Mange byer bruker også midlertidige tiltak som en bevisst strategi for å tiltrekke unge og kreative mennesker som søker seg til byer som oppleves spennende og nyskapende, og her gir midlertidighet mange muligheter. Referansebildene for kortsiktige tiltak illustrerer eksempel på mulige tiltak som er nevnt eller bilde fra bildet som

viser til et konkret tiltak, f.eks. fjerning av en busk.

- «I overmorgen» er muligheter knyttet til en permanent endring av det aktuelle byrommet.

Tiltakene er som nevnt ikke bindende, men er ment som føringer for en mer detaljert plan, der de nevnte mulighetene understøtter den funksjonen og identiteten byrommet er tenkt å ha. Det vil være behov for en detaljert prosjektering av hvert enkelt byrom før langsiktige tiltak kan gjennomføres. I siste side for hvert byrom er de viktigste tiltakene på kort og lang sikt, og tiltak som er tenkt i en avgrenset sone av byrommet, vist i kart.

Kvalitetskrav

Kvalitetskravene under kartet på siste side supplerer mulige tiltak for å legge visse føringer for hvilken standard byrommene bør ha på lang sikt. Byrommene skal som hovedregel rustes opp i høy standard, det er imidlertid gjort et skille mellom normal og høy standard, der normal standard viser til mer standardiserte løsninger/kommunal standard på eksempelvis belysning eller møblement, mens høy standard kan være bruk av design eller materialer i høy kvalitet. De fleste byrommene vil både ha elementer med høy standard og normal standard avhengig av hva som er vurdert som viktig for underbyggingen av funksjon og identitet. Likevel har hvert av byrommene en generell standard som viser mer generelt til hvor viktig høy kvalitet er i hvert av byrommene.

Nedenfor viser en tabell som eksemplifiserer skillet mellom normal og høy standard i ulike typer byrom

	Normal standard	Høy standard
Gågate/ gatetun	Dekke: Betong Undervarme: Ingen Beplantning: Trær, busker Møblement: Kommunal standard Belysning: Kommunal standard Kunst/utsmykning: Ingen/nåværende Vannelement: Ingen, overvannshåndtering Universell utforming: Standard	Dekke: Naturstein Undervarme: Vurderes Beplantning: Trær, busker, blomster (høyt vedlikeholdsbehov) Møblement: Design Belysning: Design Kunst/utsmykning: Skal vurderes Vannelement: Vannspeil, fontene Universell utforming: Design
Torg/ plasser	Dekke: Betong, delvis naturstein Undervarme: Ingen Beplantning: Trær, busker Møblement: Kommunal standard Belysning: Kommunal standard Kunst/utsmykning: Ingen, Kan vurderes Vannelementer: Ingen, åpen overvannshåndtering Universell utforming: Standard	Dekke: Naturstein, og miks av andre materialer som tilfører høy estetisk kvalitet Undervarme: Vurderes Beplantning: Trær, busker, blomster (høyt vedlikeholdsbehov) Møblement: Design Belysning: Design Kunst/utsmykning: Skal vurderes Vannelementer: Vurderes Universell utforming: Design
Parker	Terreng/landskapsforming: Kan vurderes Dekke: Grus, betong, asfalt med kantstein Beplantning: Trær, busker, gress etc. Møblement: Kommunal standard Belysning: Kommunal standard Kunst/utsmykning: Kan vurderes Vannelementer: Ingen, Åpen overvannshåndtering Universell utforming: Standard	Terreng/landskapsforming: Skal vurderes Dekke: Naturstein, plasstøpt betong, Beplantning: Trær, busker, gress, blomster/staudebed, årstidsvekster, (høyt vedlikehold) Møblement: Design Belysning: Design Kunst/utsmykning: Skal vurderes Vannelementer: Skal vurderes, åpen overvannshåndtering Universell utforming: Design

FLORS GATE

NÆRLEKEPLASSEN FOR ALLE

Flors gate skal være en innbydebde plass for barn og voksne, en plass barn kan leke trygt og voksne kan setteseg ned en på komfortabel benk i solen, på detsom i dager kjøreareal.

Flors gate ligger i Nybyen, og er oppkalt etter presten Peter Flor (1707-75), som ble den kjente og avholdte Christian L. Leth'setterfølger i Sandar kirke. I dag ligger Salemkirken i Flors gate. Kirken ble grunnlagt i 1929. Selve menighetsbygget, slik det fremstår i dag, sto ferdig i 1981. I 1999 kjøpte kommunen opp tomten på hjørnet mot Schanches gate og opparbeidet den til lekeplass som erstatning for lekeplassen som tidligere lå på hjørnet av Landstads gate og Dronningens gate.

Nybyen etter 1950. Flors gate ca. midt i bildet.

Byromstype: Nærlekeplass | Arealstørrelse: 2 daa

Byrommet omfatter den snaut 100 meter lange gatestrekningen mellom Schanches gate og Dronningens gate, samt lekeplassen på hjørnet mot Schanches gate. I dag fungerer gaten som adkomstvei, og mange parkerer i denne delen av gaten. Lekeplassen er derimot lite brukt. Nylig er det vedtatt reguleringsplan for kvartalet nord for Flors gate. I tillegg er det varslet planoppstart for kvartalet på motsatt side av Dronningens gate. Det innebærer at området rundt kan få mange nye beboere i årene som kommer, og at opprustning av byrommet vil bli viktig for nærområdet.

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☒	☐
Solforhold	☒	☒	☒
Opparbeidelse	☒	☐	☐
Trygghet	☒	☒	☐

Dagens bruk

Lek	☒	☐	☐
Opphold	☒	☐	☐
Transportåre	☒	☒	☐

Styrker

Lav bebyggelse mot sør, øst og vest gir svært gode solforhold.

Eksisterende bebyggelse og omkringliggende gatestruktur i Nybyen gir lekeplassen en trygg sosial ramme.

Litetrafikk og støy.

Utfordringer

Dagens lekepark mangler karakter, oppleves utdatert og er lite brukt.

Gjerdet rundt lekeparken gir den trygg for trafikk, men svekker samtidig opplevelsen av god offentlig tilgjengelighet.

Dagens gatestrekning er utflytende og domineres av parkerte biler på dagtid, det reduserer mulighetene for annen bruk.

Muligheter

Flors gate testes som mulig gatetun ved å stenge for innkjøring fra Schanches gate.

Gjerdet ved lekeparken fjernes mot Flors gate samtidig som gateparkeringen begrenses midlertidig på samme strekning.

Dekorere asfalten for å tydeliggjøre den bilfrie prøvesonen.

Sette ut sitteplasser i den midlertidige sonen som nnbyr til opphold.

Det utarbeides en landskapsplan for gatearealet og lekeplassen som sikrer en god estetisk sammenheng. Opparbeidelsen skjer i to faser der lekeplassen inngår i fase én, mens gatearealet som permanent gatetun inngår i fase to.

Det bør legges vekt på at byrommet skal ha en klar identitet som passer med områdets noe ustriglete karakter. Det bør underbygges gjennom material- og designvalg.

Lekeplassen opparbeides med nye lekeelementer, gangveier, belysning med gjerde mot Schanches gate.

I valg av beplantning vektlegges hensynet til trær og busker som bidrar til økt sansbarhet ved f.eks. fargefulle blomster og biologisk mangfold.

Gatetunet opparbeides i fase to som permanent gatetun med nytt dekke uten nivåforskjell mellom kjørbart areal og annet areal, sitteløsninger, beplantning og belysning.

STRATEGI - FLOORS GATE

Kvalitetskrav

Funksjon: Nærlekeplass

Areal: 2 daa

Kvaliteter: Lek, naboskap, opphold

Standard: Normal

Terreng/landskapsforming: Kan vurderes

Dekke: Betong

Undervarme: Ingen

Beplantning: Trær, busker, blomster

Møblement: Kommunal standard, enkelte designelementer kan vurderes

Belysning: Kommunal standard

Kunst/utsmykning: Ingen eller integrert i møblement

Vannelement: Åpen overvannshåndtering kan vurderes

Universell utforming: Standard

KIRKEPARKEN

EN LEKBAR SANSEPARK

Kirkeparkens identitet styrkes, som en viktig gangforbindelse mellom sentrum og Nybyen, og deler av parken opparbeides for å tilrettelegge for mer aktivitet for barn og eldre.

Sandefjord kirke stod ferdig i 1903. Vest for kirken ligger Kirkeparken, som utgjør en viktig grønn lunge i byen, med gangforbindelser på tvers gjennom parken. Sør for kirken står et minnesmerke (utført av Gustav Lærum) som opprinnelig er til minne om krigsforliste sjømenn fra Sandar og Sandefjord under første verdenskrig. I 1995 fikk monumentet en ny minneplate for ofre fra annen verdenskrig. I parken vest for kirken står et minnesmerke over omkomne i fredsbevarende operasjoner.

Kirkeparken - ukjent årstall.

Kirkeparken har en reelt åpen karakter, men er omgitt av en tette trerekke med lindetrær. Dette gjør at deler av parken kan oppleves som noe mørk. De grusbeltede gangsaksene sammen med trærne bidrar til å gi parken en stram klassisk karakter. Parken er også nær knyttet til plassen foran kirken, som er møtested ved arrangementer, i kirken. Den åpne grusflaten sør i parken ble tidligere islagt og brukt som skøytebane om vinteren. Om sommeren blir det plassert blomster i parken. Parken er en mye brukt gangforbindelse mellom Nybyen og sentrum, og også en del brukt av eldre beboere ved formannssenteret, vest for parken.

Byromstype: Bypark | Arealstørrelse: 6 daa

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☒	☒
Solforhold	☒	☒	☐
Opparbeidelse	☒	☐	☐
Trygghet	☒	☐	☐
<u>Dagens bruk</u>			
Lek	☐	☐	☐
Opphold	☒	☐	☐
Transportåre	☒	☒	☐

Styrker

Stiene på kryss gjennom parken gjør det til en effektiv og mye brukt gangforbindelse til og fra sentrum.

Solforholdene gjør deler av parken godt egnet for opphold.

Mye grøntareal med mange store og flotte trær.

Parken tjener en viktig funksjon som grøntareal for beboere ved Forsmannsenteret.

Utfordringer

Lite tilrettelagt for lek og opphold for barn.

Endel trafikk på gatene rundt medfører støy og redusert tilgjengelighet til parken.

Parken omkranses av mange delvis stengte fasader og/eller folierte vinduer, som svekker trygghetsfølelsen.

Varierende beysning inne i parken.

Benker og andre elementer med ulik utforming og karakter svekker inntrykket av parken.

Muligheter

Vurder mulighetene for mer aktiv bruk av parken.

Fjerne buskene i gangaksen mellom Kirkeparken og forplassen til kirken (første bilde t.h.).

Vurder tilstanden på lindetrærne i parken og alternative skjøtselstiltak, herunder reduksjon av trekrone, oppstamming og eventuell felling av enkelttrær for å gi mer lys.

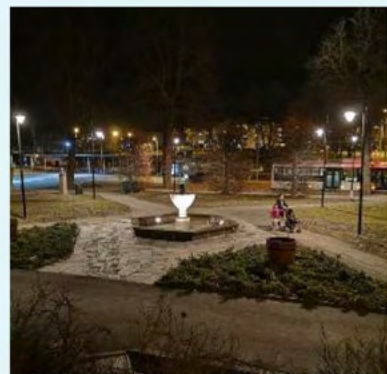
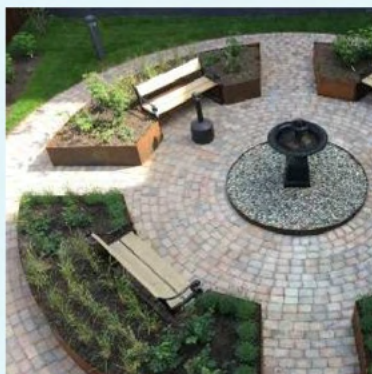
Det gjøres en todeling av parkens funksjon og karakter med sansehage i nord og aktivitetsområde i delen av parken nærmest Stockfleths gate tilrettelagt for aktivitet for barn og unge, og mulighet for trim for eldre. En slik todeling av parken legger til rette for et samspill mellom aldersgruppene barn og eldre.

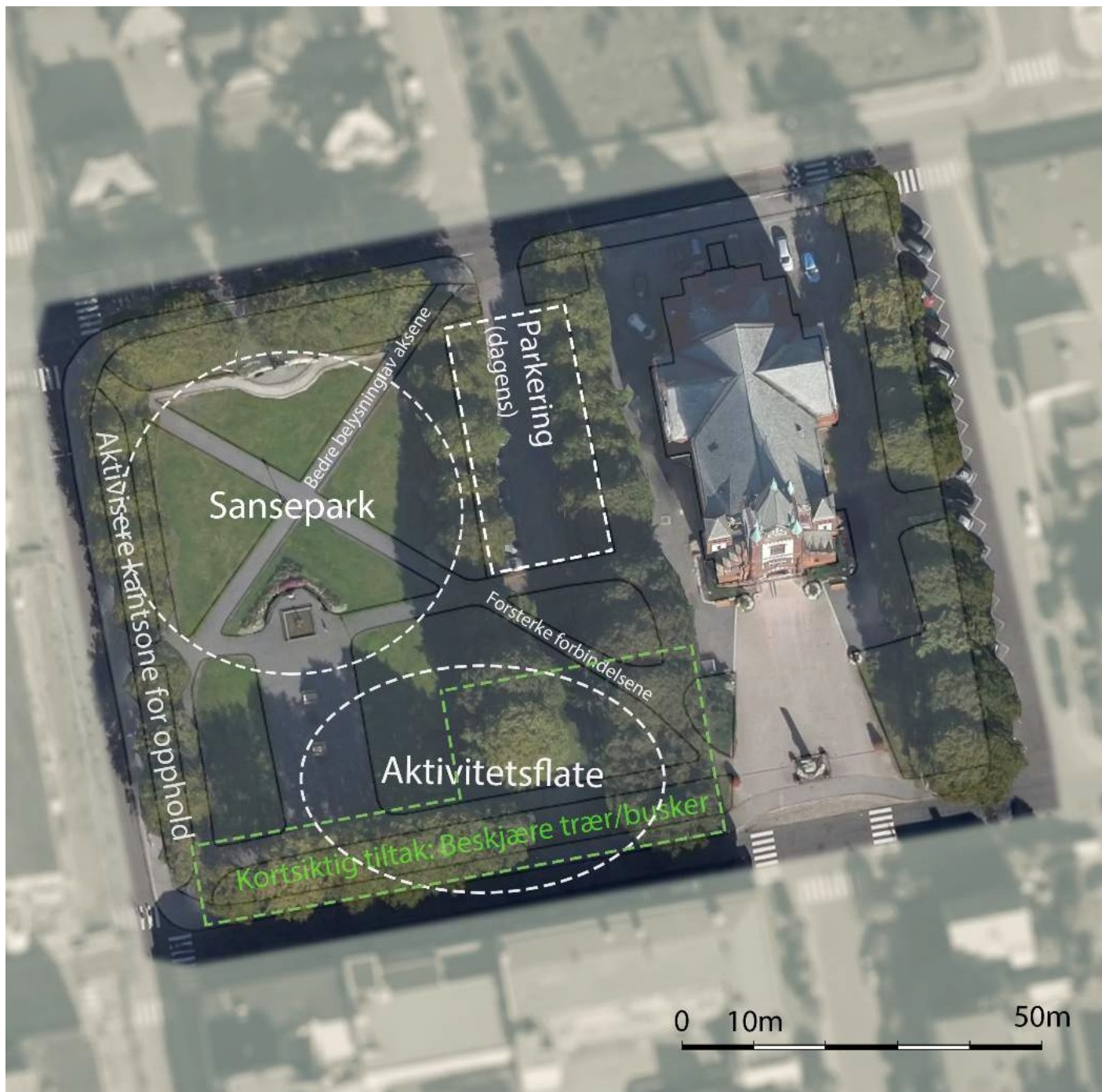
Parkendelen mot nord kan eksempelvis utformes med dufthage og beplantning med historisk preg og møblering som gjør parken mer attraktiv for bruk av eldre.

Møblering bør også utformes med tanke på at det skal være attraktivt å benytte seg av også for de som har andre målpunkter, som et hvileplass til og fra sentrum.

Bedre belysning av aksene gjennom parken gjør at parken oppleves tryggere som effektiv gangforbindelse også på kveldstid.

På lengre trekkles parken helt frem til kirkebygningen på vestsiden.

STRATEGI - KIRKEPARKEN

Kvalitetskrav

Funksjon: Park

Areal: 6 daa

Kvaliteter: Transportåre, beplantning/sanseopplevelser, opphold, aktiviteter

Standard: Høy

Terreng/landskapsforming: Kan vurderes

Dekke: Grus (gangakser)

Beplantning: Trær, busker og blomster

Møblement: Kommunal standard

Belysning: Kommunal standard

Kunst/utsmykning: Kan vurderes

Vannelement: Ingen

Universell utforming: Standard

RÅDHUSTORGET

EN MØTEPlass FOR KULTUR OG INFORMASJON

Rådhusetorgets skala, solforhold og ulike funksjoner gjør Rådhusetorget til en plass med stort potensial for økt byliv.

I 1886 kjøpte Heinrich A. Thaulow Hjertnes Hovedgård med omkringliggende arealer, det vil si tomtegrunnen der blant annet Rådhuset og Park Hotell ligger i dag. Hjertnes hovedgård ble revet for å gi plass til nytt rådhus og kulturhus. Rådhuset og kulturhuset ble innviet 21. juni 1975 av skipsreder Anders Jahre som hadde gitt 40 millioner, drøye halve prisen, til bygget. Ved Rådhusetorget ligger i dag, foruten selve rådhuset, Sandefjord bibliotek og Hjertnes kino og kulturhus.

Hjertnes en gang mellom 1960-1975.

Byromstype: Plass | Arealstørrelse: 2 daa

Rådhusetorget henvender seg mot Sandefjordsveien i vest med sin halvåpne form. Bygulvet har høy kvalitet som samspiller med byggene rundt. Beplantningen er sparsom, men av høy kvalitet og flere skulpturer. Inngang både til rådhuset, biblioteket og Hjertnes kulturhusskjer fra rådhusetorget. Torget har derfor et stort potensiale for bruk i store deler av døgnet. Kommuens nærmiljøundersøkelse har også vist at biblioteket er mye brukt av barn og unge. Til tross for dette er rådhusetorget i dag lite egnet for opphold. Hovedårsakene til dette er parkering, trafikk og mangelen på tilrettelegging for opphold.

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☐	☐
Solforhold	☒	☒	☒
Opparbeidelse	☒	☒	☐
Trygghet	☒	☒	☒

Dagens bruk

Lek	☐	☐	☐
Opphold	☒	☐	☐
Transportåre	☒	☒	☐

Styrker

Mangfold av funksjoner og målpunkter (kultur og arbeidsplasser) gir plassen mange besøkende, i ulike tider av døgnet, og med stor aldersvariasjon.

Mye brukt som transportåre og biblioteksfasadens transparent mot plassen gir en innbydende og god trygghetsfølelse.

Lite eller inget behov for kostnadsdrivende grunnopparbeidelse.

Utfordringer

Få grønnelementer og lite tilrettelagt for opphold.

Biler på plassen reduserer plassens potensial og gjør det lite innbydende for lengre opphold.

Avskåret fra Vestbyen grunnet trafikale barrierer.

Delvis folierte fasader reduserer bygningenes åpenhet mot plassen.

Muligheter

Undersøke mulighetene for å ta torget mer aktivt i bruk.

Vurdere endret kjøremønster med HC-parkering sørvest på plassen.

Etablere en midlertidig oppholdssone i senteret av plassen med en variasjon av flyttbare møbler og vegetasjonskasser.

Vurdere alternativer til dagens folierte fasader rundt deler av plassen.

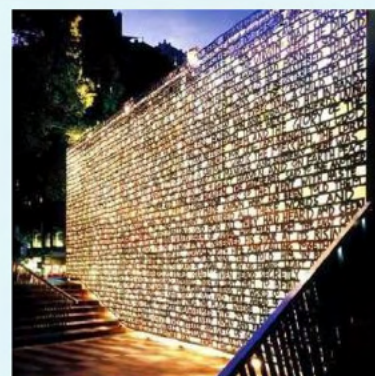
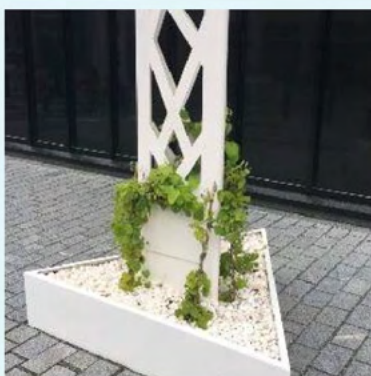

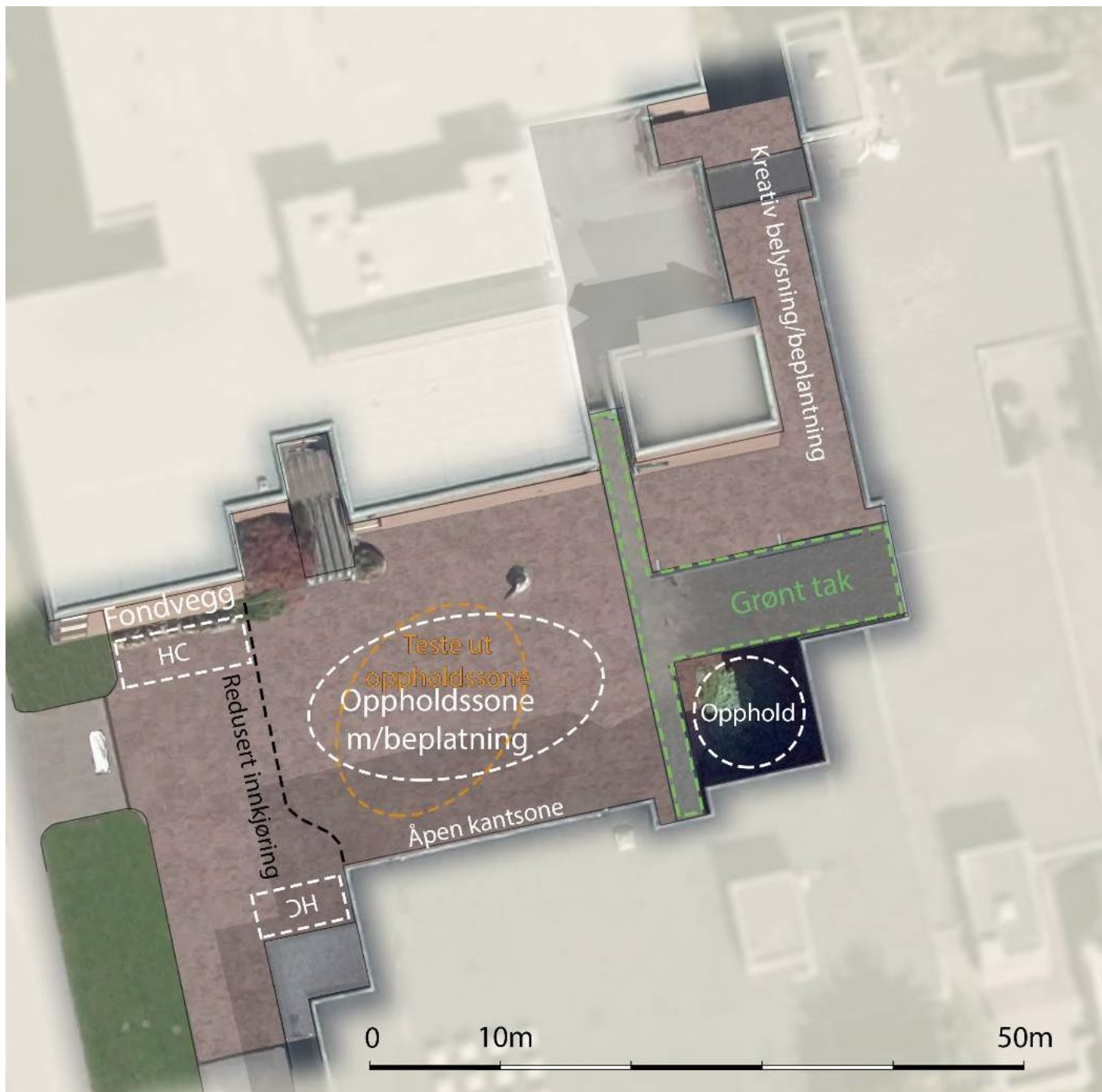
Som hovedgrep i tilrettelggingen av torget gjøres oppholdssonen i senteret av plassen og nytt kjøremønster permanent, med faste møbler og plantekasser. Oppholdssonen bør utformes med tanke på kulturinstitusjonene rundt torget (scene, kino og biblioteket). Eksempelvis kan det legges til rette for utendørs lesing, utstilling av/for barn, spill mv.

Hjertnes har mange besøkende både på ettermiddagen og kveldstid. Dette gir torget potensial som et "24-timersrom", der god belysning er sentralt. Den enhelt-

lige arkitekturen, de store flatene og et stort antall besøkende til Hjertnes på kveldstid gir store muligheter når det gjelder kreativ bruk av belysning, som kan fremheve bygg/vegger, og markere plassens betydning.

Beplantning brukes til å myke opp dagens harde flater og som virkemiddel for organisering av oppholdssonen. Fasadene bør holdes fri og i stedet benytte stativer med klatreplanter, takflater og selve torgflaten.

STRATEGI - RÅDHUSTORGET

Kvalitetskrav

Funksjon: Plass

Areal: 2 daa

Kvaliteter: Opphold, transportåre, informasjon
(kultur, kunnskap)

Standard: Normal

Dekke: Nåværende

Undervarme: Ingen

Beplantning: Busker blomster

Møblement: Variert design

Belysning: Design

Kunst/utsmykning: Kan vurderes

Vannelement: Ingen

Universell utforming: Standard

KONGENS GATE

HELE BYENS GÅGATE

Gågaten løftes opp med en kvalitet som samsvarer med gatens funksjon og omkransende bebyggelse.

Kongens gate er opparbeidet som gågate fra Kirkegata til Byparken. Byggene mot denne delen av Kongens gate ble i likhet med byggene rundt Byparken oppført etter bybrannen i 1900 og utgjør et helhetlig historisk bygningsmiljø i jugendbyen. Den aktuelle delen av Kongens gate er spesielt flott del av kulturmiljøet murbyen. Flere av byggene har stor verneverdi og godt bevarte fasader med noe ulike uttrykk fra samme periode.

Kongens gate rundt 1950.

Byromstype: Gågate | Arealstørrelse: 1,5 daa

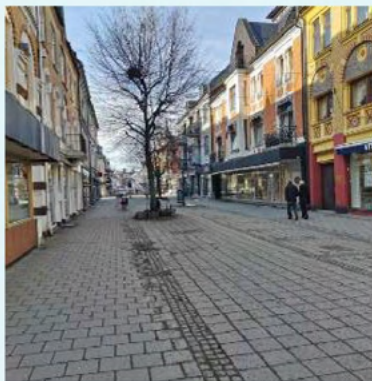
Tilsammen utgjør gågata i Kongens gate, Byparken og øver del av Jernbanealeen et sammenhengende forgjengerprioritert byrom. Det står i dag to gatetrær i gågata som er innrammet med store rullesteiener. Trærne står noe ulikt plassert i bredden av gaterommet og store kroner bidrar til at deler av gaterommet oppleves som skyggefullt. Dagens dekke med smågatestein og betongheller er av varierende kvalitet. Ut over dette blir gaterommet brukt en del av butikkene til promotering.

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☐	☐
Solforhold	☒	☐	☐
Opparbeidelse	☒	☐	☐
Trygghet	☒	☒	☐

Dagens bruk

Lek	☒	☐	☐
Opphold	☒	☐	☐
Transportåre	☒	☒	☒

Styrker

Byrom med historisk dybde.

Del av større sammenhengende variert byrom prioritert for fotgjengere.

Vakre, varierte og aktive fasader som huser et mangfoldig type butikker.

Skalaen på gaterommet.

Utfordringer

Østre del av gaten, nord for Byparken, er kjørbare og skaper en brå og uklar overgang mellom gågaten og kjørbart areal. Denne delen av Kongens gate har spesielt stort potensial grunnet de gode solforholdene.

Gatetrærne fører til at gaterommet blir mørkere og har også en noe uheldig plassering både i forhold til byrommets struktur og forholdet til fasadene.

Bruken av rullestein som innramming av trær og bed.

Muligheter

Det vurderes andre løsninger som muliggjør stenging av gaten for innkjøring og parkering fra Jernbanealleen.

Ved forlengelse av gågaten settes det ut midlertidige gatemøbler som innbyr til lek og opphold i denne (solrike) delen av gaten.

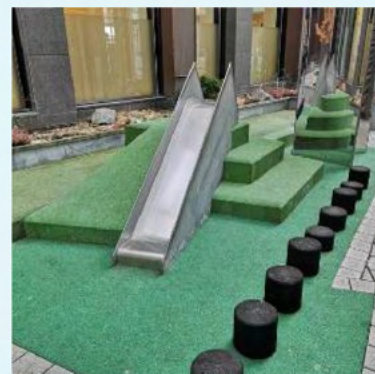
Vurdere størrelse, plassering og type vegetasjon som passer med gågatenes potensial for oppholdskvalitet, funksjon og historiske miljø.

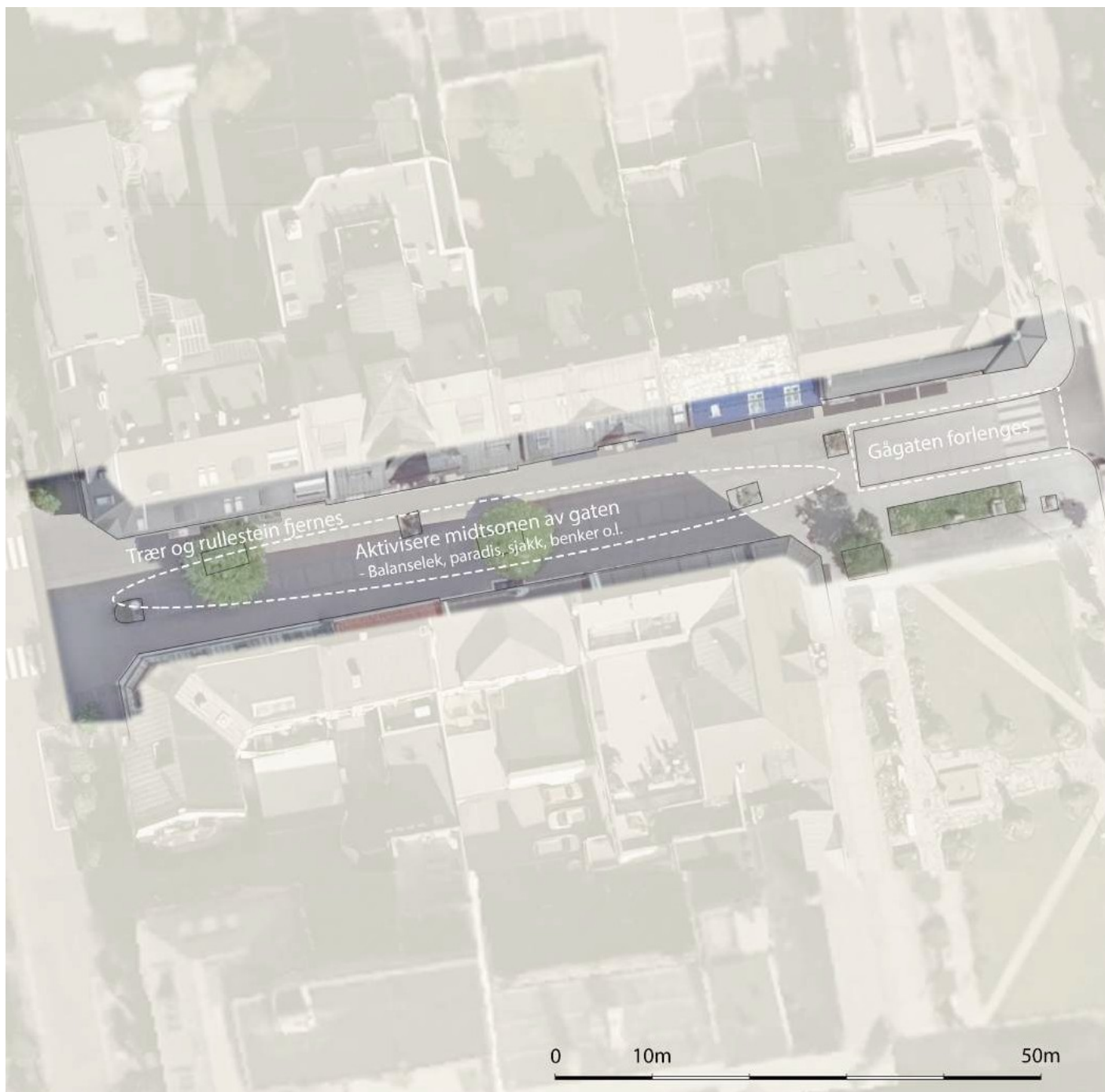
Undersøke muligheten for belysning av enkeltfasader for å fremheve enkeltbygg med særlige arkitektoniske kvaliteter.

Vurdere bruk av vaier-belysning i stedet for stolper, for midtstilt og jevn belysning av gaterommet.

Opparbeide dekket i Kongens gate til en videreføring v

standarden i Jernbanealleen, og som øker opplevelsen av et sammenhengende byrom med høy fotgjengerprioritet.

STRATEGI - KONGENS GATE

Kvalitetskrav

Funksjon: Gågate

Areal: 1,5 daa

Kvaliteter: Byliv, opphold, lek, transportåre

Standard: Normal

Dekke: Naturstein

Undervarme: Vurderes

Bepantning: Blomster

Møblement: Design

Belysning: Vaierbelysning og eventuell design

Kunst/utsmykning: Ingen

Vannelement: Ingen

Universell utforming: Design

BYPARKEN

SANDEFJORD PRYDPARK

Byparken forskjønnnes og forsterkes som byens prydpark. Byrommets oppholdskvalitet skal gjøre slik at flere av de mange passerende ønsker å stoppe og nyte parkens kvaliteter.

Etter bybrannen i 1900 fikk Sandefjord en ny plan for sentrum med rektangulære kvartaler og murtvang. Det som tidligere hadde vært et rotete gatekryss, kjent blant byens innbyggere som Kjærlighetstorvet, ble liggende igjen som et ubebygget område. Det var lenge en diskusjon om plassen skulle forbli ubebygget eller ikke før bystyret endelig besluttet å planere og beplante plassen i 1901. Parkens utforming er siden endret en rekke ganger, og har blant annet inneholdt kiosk og musikkpaviljong.

Byparken på slutten av 1940-tallet.

Byromstype: Bypark | Arealstørrelse: 2 daa

Byparken er Sandefjord lille grønne oase, i hjertet av murbyen. Skalaen på bygninger og byrommet gjør parken til et lunt og trivelig rom, godt egnet for opphold. I dag mangler imidlertid Byparken en helhetlig utforming, og bærer preg av en stykkvis opparbeidelse, der belysning, møblement, avfallsbeholdere og beleggningsstein er mangeartet, og passer dårlig med parkens identitet som en klassisk prydpark. Parken har likevel mange kvaliteter og som oppholdsrom og arrangementer i sommermånedene.

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☒	☐
Solforhold	☒	☒	☐
Opparbeidelse	☒	☒	☐
Trygghet	☒	☒	☒

Dagens bruk

Lek	☒	☐	☐
Opphold	☒	☒	☐
Transportåre	☒	☒	☒

Styrker

Parkens grønne bidrag til bysentrum. I tillegg gir parken lun og solfylt.

Mye gangtrafikk, åpne fasader og byrommets skala gir en opplevelse av høy sosial trygghet.

Den historiske tilknytningen til murbyen gir plassen en klar fornemmelse av "Sandefjordsidentitet".

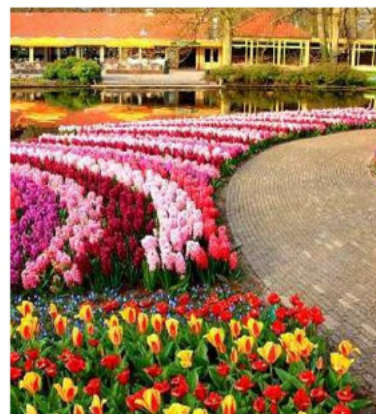
Utfordringer

Stykkvise endringer over tid med ulike dekker og elementer svekker Byparkens klassiske prydparkkarakter.

Overgangen mellom Byparken og Kongens gate reduserer opplevelsen av et godt og sammenhengende byrom.

Muligheter

Gå i dialog med interesseforeninger om den videre utviklingen av parken, herunder muligheten for å teste ut ulike konsepter knyttet til beplantning.

Vurdere utskifting av rullestein rundt bedene, med en mer estetisk og funksjonell riktig innramming som også kan benyttes som sitteplasser. Oppgraderingen bør ses i sammenheng med oppgradering av tilsvarende innramminger brukt i Kongens gate.

Beplantningsplan som sikrer blomstring hele sommerhalvåret og bidrar til økte livsforutsetninger for pollinerende insekter i byen.

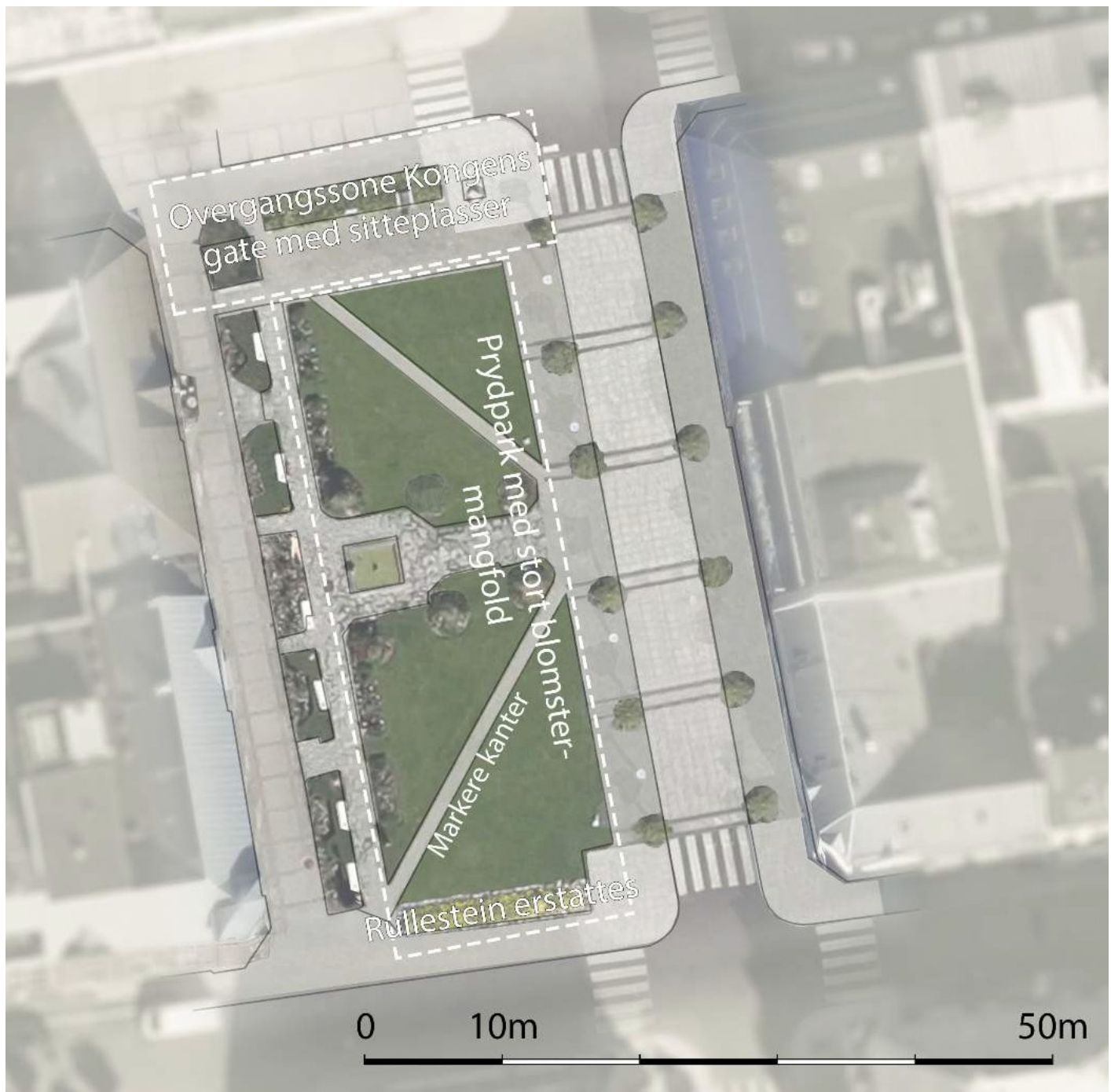
Parkens utforming ses i sammenheng med Kongens gate, og overgangssonen utformes med tanke på

drede forbindelser.

Helhetlig oppgradering av parkens harde flater som sikrer økt estetisk sammenheng av høy kvalitet. Oppgraderede Jernbanealleen brukes som kvalitetsreferanse.

Som et ledd i en helhetlig oppgradering vurderes ulike løsninger for oppstramming/markering av parkens gangakser, eksempelvis gjennom heving av bedene. Dette kan gi flere og mer fleksible sitteplasse.

STRATEGI - BYPARKEN

Kvalitetskrav

Funksjon: Bypark

Areal: 2 daa

Kvaliteter: Beplantning/sanseopplevelser, opphold, byliv, transportåre

Standard: Høy

Terreng/landskapsforming: Kan vurderes

Dekke: Naturstein

Beplantning: Busker og årstidsblomster

Møblement: Kommunal standard

Belysning: Design vurderes

Kunst/utsmykning: Vurderes

Vannelement: Kan vurderes

Universell utforming: Standard

AAGAARDS Plass

LUN OG LEVENDE Plass FOR BYLIV

Dagens noe utflytende kjøremønster strammes opp. Med økt kvalitet i opparbeidelsen, uteservering og mangfold av aktivitet utnyttes plassens potensial for byliv til fulle.

Navnet Aagaards plass kommer av den store trelasthandleren Johannes Aagaard som drev handel av trelast på plassen ved Aagaards-gården i 1850-årene. I tillegg til å være forretningsmann var Johannes byens ordfører i 1851 og 1852, og mye involvert i planleggingen av jernbanen i Sandefjord. Etter sin død i 1900 ble det slutt på trelasthandelen på plassen og den ble lagt ut til torv. Siden huset plassen lenge byens busstasjon inntil den ble flyttet i 1966.

Aagaards plass å slutten av 40-tallet.

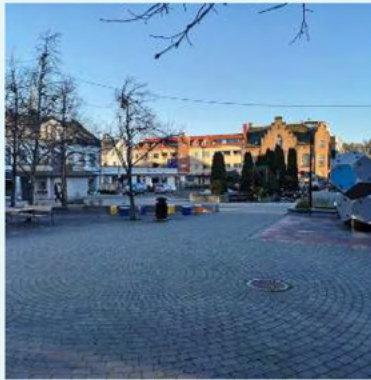

Byromstype: Plass | Arealstørrelse: 4 daa

Aagaards plass er et viktig byrom i Sandefjord. Rundt plassen finnes en rekke tilbud av handel og tjenester som trekker mange mennesker. Til tross for plassens byfunksjonelle betydning er ikke plassen utformet som et byrom som innbyr til opphold. I stedet oppleves plassen som rotete og dominert av harde flater. Grunnet de gode solforholdene på deler av plassen finnes likevel et visst antall uteserveringsplasser, som viser potensialet som finnes for byliv.

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☐	☐
Solforhold	☒	☒	☐
Opparbeidelse	☒	☐	☐
Trygghet	☒	☒	☒
<u>Dagens bruk</u>			
Lek	☒	☐	☐
Opphold	☒	☐	☐
Transportåre	☒	☒	☐

Styrker

Plassen omkranses av aktive fasader med et stor mangfold av funksjoner. Sammen med den sentale lokaliseringen ved en av byens hovedgater gir det et stort potensial for et levende og attraktivt byrom.

Deler av plassen har gode solforhold og uteservering, med mulighet for mer.

Parkeringsanlegget under bakken gir mulighet for å redusere noe av dagens overflateparkering.

Utfordringer

Opplevs i dag rotete, dominert av harde flater og mye overflateparkering. Dette innbyr i liten grad til opphold.

Plasseringen, utformingen og beplantningen ved nedkjøringen til p-kjelleren reduserer opplevelsen av et funksjonelt og visuelt sammenhengende byrom.

Muligheter

Dagens beplattung rundt nedkjøringen til p-huset byttes ut med lav beplattung for å redusere den visuelle barrieren. Samtidig flyttes søppelsortering og tøyinnsamler til parkeringen vest for Sverres gate, og erstattes av benker.

Stenge for inn- og utkjøring fra Dronningens gate. Dette inngår i en prøveordning der arealet benyttes til annet, f.eks. midlertidige parselhager. Noe nødvendig kjøring for av- og påsetting opprettholdes sør for nedkjøringen.

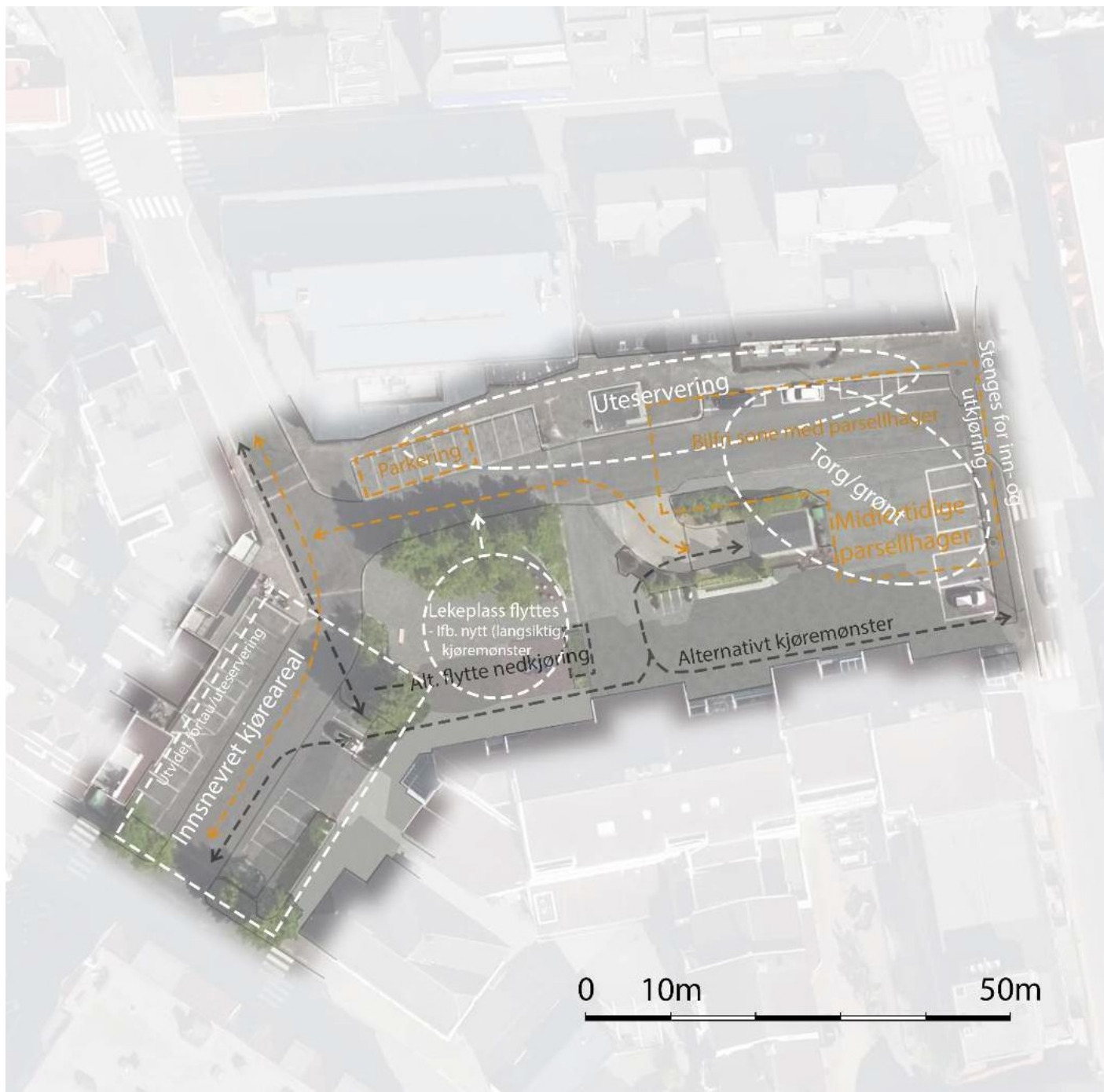

Veibredden i P-sonen vest på plassen innsnevres, og fortuet langs kantsonen ved dagens konditori utvides for å legge til rette for flere uteserveringsplasser. Tilsvarende utvides fortausarealet for uteservering langs kantsonen mellom Sverres gate og Dronningens gate.

Vurdere alternative kjøremønstre basert på henholdsvis ombygging av dagens nedkjøring eller flytting av nedkjøring lengre sørvest på plassen.

Dagens lekeplass flyttes og oppgraderes etter at nytt kjøremønster er opparbeidet. Den nye lekeplassen blir en urban attraksjon med høy estetisk og kunstnerisk kvalitet.

STRATEGI - AAGAARDS PLASS

Kvalitetskrav

Funksjon: Plass

Areal: 4 daa

Kvaliteter: Byliv, lek, transportåre, opphold

Standard: Høy

Dekke: Naturstein

Undervarme: Vurderes

Beplantning: Trær, busker, blomster

Møblement: Design vurderes

Belysning: Kommunal vurderes

Kunst/utsmykning: Vurderes, eks. i lekeplasselementer

Vannelement: Kan vurderes

Universell utforming: Standard

BADEPARKEN

HELE KOMMUNENS STORSTUE

Badeparken skal være en park for alle. Derfor deles parken i tydeligere soner med ulike funksjoner og møteplasser med ulike karakterer der gangaksene krysser hverandre.

Dagens badepark ble anlagt av slottsgartner Keyser i 1902. Navnet kommer av Sandefjord bad, som ble åpnet av doktor Heinrich Arnold Thaulow i 1837. Badet ble et viktig sosialt samlingspunkt for byens elite, og gradvis utvidet med sjøbad, park og badhotell der Scandichotell ligger i dag. Den nåværende formen fikk Badeparken i 1953 da parken ble fornyet etter tegninger av landskapsarkitekt Ingegerd Stenersen. Samtidig ble Jernbanealleen forlenget ned til havnen og delte med det den opprinnelige Badeparken i to.

Badeparken og kurbadet fotografert før 1870.

Byromstype: Bypark | Arealstørrelse: 48 daa

Badeparken er Sandefjords store bypark. Parken avgrenses av Hjertnes i vest, Jernbanealleen i øst, Hjertnespromenaden i nord og Strandpromenaden i sør. Parken har ballbaner, lekeplass, dam og store gressletter for fri utfoldelse. I tillegg har parken en rik variasjon av vegetasjon. Lekeplassen i det nordøstlige hjørnet av parken er opparbeidet med høy standard og er mye brukt av barn sammen med foreldre. Øvrige deler av parken har et mer begrenset aktivitetsnivå og oppleves tidvis utrygg og lite oversiktlig. På sommerhalvåret benyttes parken mange store arrangementer.

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☒	☒
Solforhold	☒	☒	☒
Opparbeidelse	☒	☐	☐
Trygghet	☒	☐	☐
<u>Dagens bruk</u>			
Lek	☒	☒	☐
Opphold	☒	☐	☐
Transportåre	☒	☒	☐

Styrker

Parkens størrelse, sentrale lokalisering, grønne kvaliteter og solforhold.

Lekeplassen nærmest torget har høy standard og er mye brukt av barn og sammen med foreldre.

Muligheter for å arrangere store arrangementer i sentrum gir mange muligheter.

Utfordringer

Større deler av parken er lite brukt for lengre opphold ift. den sentrale lokaliseringen.

Få fasader henvender seg mot parken og bidrar til aktivisering og trygghetsfølelse. Hekken og vollen ved Poseidon skaper uoversiktlig og utrygghet.

Parkens standard oppleves delvis utdatert og lite attraktiv.

Få og lite attraktive sitteplasser bortsett fra ved dammen og lekeplassen.

Muligheter

Plassere ut flere benker i parken, tilknyttet gangaksene for økt attraktivitet for lengre opphold.

Vurdere hekken og vollen ved Poseidon og eventuelle tiltak.

Det etableres en blomstereng innenfor et avgrenset område i parken tilrettelagt for økt biologisk mangfold.

Undersøke mulighetene for midlertidige tiltak langs vestsiden av parken mot Hjerfnes for mer aktivitet, eksempelvis utendørs utstillinger.

Parken opparbeides i ulike soner for lek, sport og aktivitet, kunst og kultur, samt at deler av parken fremdeles holdes åpen for å kunne holde større arrangementer. Lekeplassdelen bør deles ytterligere i ulike soner tilrettelagt for barn i ulike aldre og mestringsnivåer.

Det utarbeides en helhetlig plan for oppgradering av parkens akser, belysning, beplantning og møblement i høy standard. Der gangveiene krysses etableres det små intime møteplasser med ulike funksjoner og med ulik identitet ved at hver av plassene får ulikt design gjennom ulikt dekke, møblement, belysning m.v. Ek-

sempel på slike krysspunktfunksjoner kan være "Wi-Fi-plassen", tilrettelagt med strømuttak, gratis nett og møblement som innbyr til utendørskonforbruk, bruk av sosiale medier e.l.

Etablere serveringssted i parken, eller i tilknytning til parken. Eksempelvis ved enkel bod i en av møteplassene, plass avsatt for food-truck eller i tilknytning til kunst- og kulturaksen.

STRATEGI - BADEPARKEN

Kvalitetskrav

Funksjon: Bypark

Areal: 48 daa

Kvaliteter: Opphold, lek, aktivitet, transportåre, byliv

Standard: Høy

Terreng/landskapsforming: Skal vurderes
Dekke: Betong, naturstein (vurderes i møteplasser/krysspunkter)

Bepantning: Trær, busker, blomster

Møblement: Kommunal standard, design (vurderes i krysspunkter)

Belysning: Kommunal standard, design (vurderes i krysspunkter)

Kunst/utsmykning: Vurderes i krysspunkter og kunst- og kulturaksen

Vannelement: Vurderes

CARLSENKVARTALET

DEN SJØNÆRE BYALLMENNINGEN

Området opparbeides med sikte på å knytte byen bedre sammen med sjøen, med oppholds-
sone for korte og lengre opphold.

Navnet Carlsenkvarteret kommer av Herman Carlsen, som var medeier i A. Nilsen Åbol & Coda firmaet startet sagbruket på brygga i 1916 og høvleri syv år senere. I 1928 ble Carlsen eneier og selskapet skiftet navn til H. Carlsen AS. Firmaet produserte en rekke varer, blant annet til den den gang voksende hvalfangstvirksomheten i byen. Sagbruket på brygga ble avviklet i 1960. Som det historiske bildet viser var dagens havnepormenaden tidligere del av gateløpene mot Kamfjordkilen, i dag Kilgata.

Byen og havneområdet rundt 1930.

Byromstype: Allmenning/promenade | Arealstørrelse: 2-5 daa

Carlsenkvarteret er i dag et dårlig utnyttet areal i byen, dominert av overflateparkering, garasjer, boder, og høytrafikkerte Kilgata som løper gjennom området. Dens sjø- og sentrumsnære lokalisering gjør imidlertid området interessant for eiendomsutvikling, og med et betydelig potensial for etablering av nye og attraktive møteplasser.

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☐	☐
Solforhold	☒	☒	☒
Opparbeidelse	☐	☐	☐
Trygghet	☒	☒	☐

Dagens bruk

Lek	☐	☐	☐
Opphold	☒	☐	☐
Transportåre	☒	☒	☐

Styrker

Den sørvendte lokaliseringen ved sjøen gir området godesolforhold, og et naturlig sted å oppsøke.

Miksen av kontorer, serveringssteder og boliger gir området et godt grunnlag for økt byliv.

Utfordringer

Området er preget av støy fra Kilgata og mye overflateparkering.

Smal promenade mot sjøen.

Lite attraktiv for lengre opphold.

Muligheter

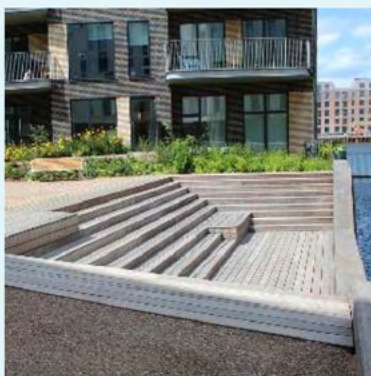
Plassere ut plantekasser og benker egnet for opphold i solen.

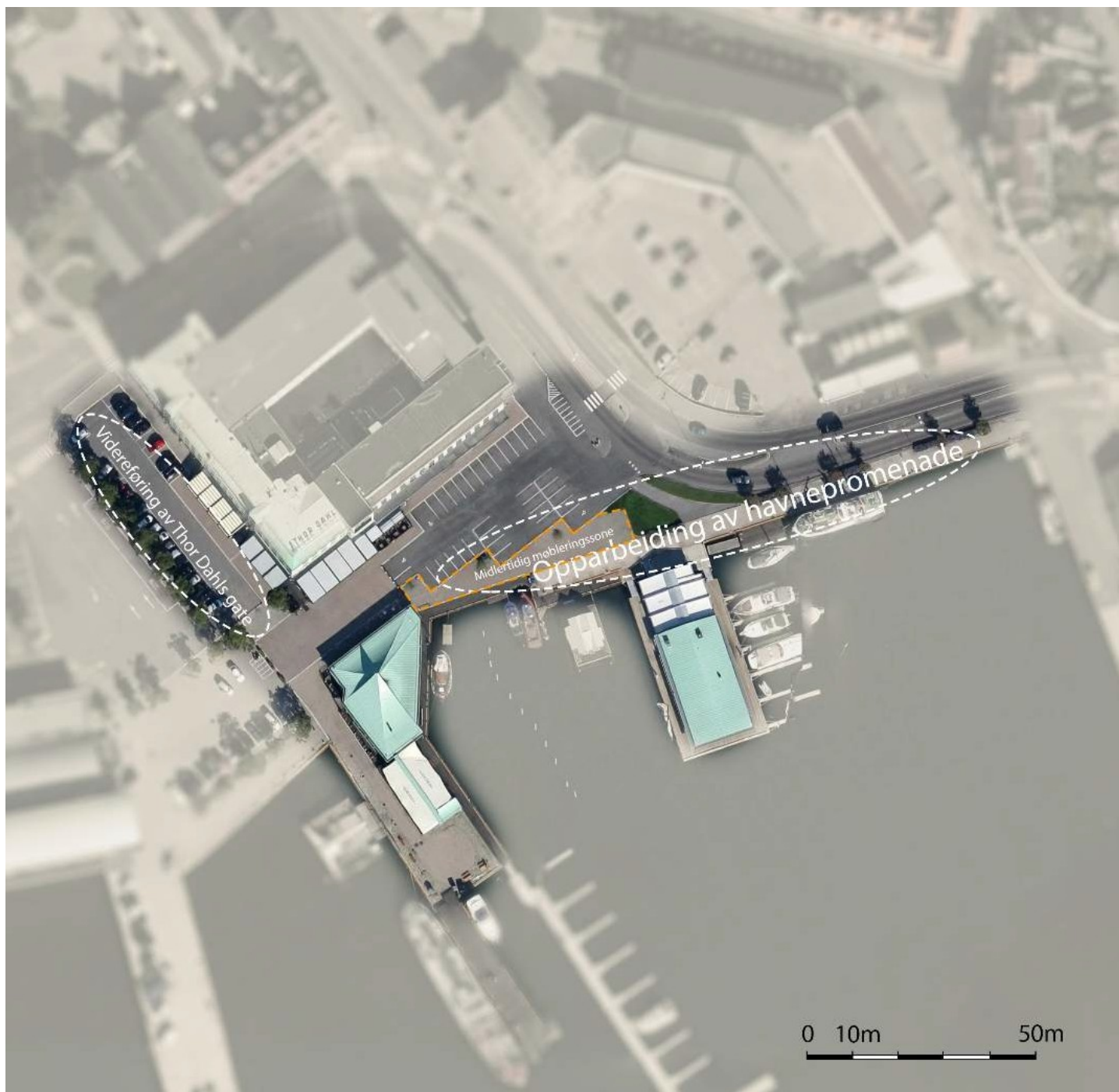

Byrommet utformes med sikte på en fremtidig sammenheng med oppgraderte Thor Dahls gate.

Promenaden utvides med stedvis nedtrapping mot sjøen.

Dagens parkeringsplass mellom Thor Dahl-bygget, Carlsenkvartalet og sjøen vurderes som fremtidig park.

STRATEGI - CARLSENKV.

Kvalitetskrav

Funksjon: Allmenning, promenade

Areal: 2-5 daa

Kvaliteter: Byliv, transportåre, opphold

Standard: Høy

Dekke: Variert

Beplantning: Trær, busker, blomster.

Møblement: Kommunal standard, enkelte designelementer kan vurderes

Belysning: Design

Kunst/utsmykning: Kan vurderes

Vannelement: Åpen overvannshåndtering vurderes

Universell utforming: Standard

BJERG GATA

ET LITE PUSTEROM - I HISTORISKE OMGIVELSER

Den lille parken utvikles som en liten oase i stil med områdets historiske karakter.

Bjerggata er en av Sandefjords eldste gater. Navnet kommer av lokaliseringen, ved foten av Presteåsen. Bebyggelsen består av trehus i 1-2 etasjer, hvorav mesteparten er bygget før 1850. I 1968 kjøpte kommunen opp Bjerggata 53. Bygningen på eien- dommen ble revet og det ble bygget trapp opp til Presteåsen. I 2012 ble trappen oppgradert med stein fra plattingen på torget, i forbindelse med oppgrade- ringen av torget.

Bjerggata 55, 1903.

Trappen fra Bjerggata til Presteåsen har blitt en vakker og mye benyttet forbindelse mellom sentrum og Presteåsen. I tillegg har trappen blitt et populært stoppested for mange turgåere som ønsker å sette seg ned på en av de utplasserte benkene på veien opp, i den solrike åssiden. Restende del av Bjerggata 53 ligger imidlertid som en ubenyttet gressplen uten noen utpreget funksjon.

Byromstype: Lommepark | Arealstørrelse: 0,1 daa

Byromskvalitet

Grønnstruktur	☒	☒	☐
Solforhold	☒	☒	☐
Opparbeidelse	☒	☐	☐
Trygghet	☒	☒	☐

Dagens bruk

Lek	☒	☐	☐
Opphold	☒	☐	☐
Transportåre	☒	☒	☐

Styrker

Bruken av trappen og den omkringliggende bebyggelse skaper en trygg sosial ramme.

Områdets historiske karakter gir parken et potensial for en park med særpreg.

Utfordringer

Parkens størrelse gir et begrenset spillerom.

Høydeforskjellen mellom gaten og gresset gir behov for sikringsiltak.

Muligheter

Gå i dialog med aktuelle interesseforeninger om utviklingen av parken.

Vurdere behovet, og eventuell utforming, av gjerde mot Bjerggata.

Sette opp staver med klatreroser og annen beplantning slik at parken oppleves som en liten grønn oase.

Videreføre bruken av storgatestein ved eventuell opparbeiding av gangsti.

Sette ut benker eller andre former for sittekonsept som passer med parkens karakter, og attraktivt for ulike aldersgrupper, eksempelvis hagehammock.

STRATEGI - BJERGGATA

Kvalitetskrav

Funksjon: Lommepark

Areal: 0,1 daa

Kvaliteter: Opphold, beplantning/sanseopplevelser

Standard: Normal

Dekke: Gress, storgatestein

Beplantning: Busker og blomster

Møblement: Kommunal standard

Belysning: Kommunal standard

Kunst/utsmykning: Ingen

Vannelement: Ingen

Universell utforming: Standard

Vedlegg

MAL

UTBYGGINGSAVTALE

for bidrag til offentlige byrom for lek og rekreasjon i Sandefjord sentrum.

Tekst i kursiv er hjelpetekst som slettes før avtaleinngåelse.

1 AVTALEPARTER

Følgende avtale er inngått mellom:

Sandefjord kommune v/ (heretter kalt kommunen)

Adresse:

Org. nr.:

og

Foretak: (heretter kalt utbygger)

Adresse:

Org. nr.:

2 FORMÅL

Ved boligutvikling innenfor definert virkeområde i «Strategi for å løse krav til lekeareal utenfor egen tomt» kan krav til lekeareal løses ved opparbeidelse og kvalitetsheving av offentlige byrom, jf. kommuneplanens arealdel vedtatt xx.xx.xx. I forbindelse med utbygging av (tiltak, adresse, gbnr) skal utbygger og kommunen gjennom denne avtalen fastsette et forholdsmessig økonomisk bidrag fra utbygger, hvilket tiltak som skal utføres, samt ansvar og frist for gjennomføring. Avtalen skal ivareta rekkefølgekravet i reguleringsplan for xx eller kommuneplanens arealdel. *(stryk alternativ som ikke passer)*

Rekkefølgekravet gjengis her.

Følgende dokumenter ligger til grunn for utbyggingsavtalen:

- Kommuneplanens arealdel, (vedtak)
- Strategi for å løse krav til lekeareal utenfor egen tomt, (vedtak)
- Reguleringsplan for.... (vedtak)

3 UTBYGGERS ANSVAR

Utbyggers økonomiske bidrag i henhold til avtalens punkt 5 innbetales før igangsettingstillatelse vedtas (evt. ett-trinns vedtak) etter plan- og bygningsloven.

Bidraget innbetales til Sandefjord kommune v/xxxx. Faktura tilsendes utbygger når avtalen er signert av begge parter og kunngjort i henhold til Pbl § 17-4.

4 KOMMUNENS ANSVAR

Kommunen er ansvarlig for gjennomføring av tiltaket. Tiltaket skal være ferdigstilt innen xx.xx.xx. Ferdigstillelse av tiltaket forutsetter innbetaling av kontantbidrag.

Hva som er hensiktsmessig frist for gjennomføring avhenger av utbyggingens omfang og størrelse på tiltak som skal utføres, og vurderes for hvert enkelt tilfelle. Viktig å ivareta hensynet til barn og unge ved at det gjennomføres et tiltak innen rimelig tid etter utbyggingen.

~~Dersom tiltaket ikke gjennomføres innen utløpt frist skal beløpet betales tilbake. Det kan alternativt inngås ny avtale for tiltaket.~~

5 TILTAK

Konkretiser tiltak som skal utføres jf. handlingsplan for byrom i Sandefjord sentrum.

6 KONTANTBIDRAG

Kommunen har definert en referansepris for opparbeidelse av byrom på 250 kr pr m2 BRA bolig, som vil være utgangspunkt for forhandling.

Dersom kontantbidraget er under 100 000 kr kan det avtales at beløpet skal brukes sammen med andre innkomne midler til å opparbeide et tiltak innen rimelig tid.

For utfyllende informasjon, se «Strategi for å løse krav til lekeareal utenfor egen tomt - gjennomføringsmodellen».

7 EIERSKAP

Kommunen skal stå som eier av alle anlegg i offentlige byrom.

8 ANDRE FORHOLD.

Utbygger har ingen særrettigheter i det offentlige byrommet hvor tiltaket er opparbeidet.

Dersom byggetiltaket godkjent i XX-sak xx endres, skal denne avtalen endres i samsvar med byggetiltaket.

8 TVISTER.

Eventuelle tvister i forbindelse med denne avtalen eller som følge av denne avgjøres av de ordinære domstolene.

9 IKRAFTTREDEN.

I henhold til Pbl § 17-4 skal forslaget legges ut til offentlig ettersyn med 30 dagers frist for merknader. Når avtalen er inngått, skal denne kunngjøres.

Sandefjord, xx.xx.xx

.....

For kommunen

.....

For utbygger

Fagnotat om byroms betydning

Utarbeidet i forbindelse med byromstrategi for Sandefjord sentrum.

Verdien av gode og varierte byrom

Den kjente urbanisten William H. Whyte som holdt innlegg på bylivskonferansen Citisence i Sandefjord 2009 sier i en av sine bøker at «Public places are a stage for our lives». Ingen steder kommer det bedre til uttrykk hvem vi er som by og samfunn enn i byens offentlige rom, i parkene, på torg og plasser. Dette er felleskapets møterom, stedet for feiringer, høytidsdager, konserter og arrangementer, men også stedet for de små møtene, der kulturer blandes i det daglige, for mange viktige samtaler og for årstidenes skiftninger og ulike stemninger. Det er kanskje fremfor alt dette som gjør byrommene våre så viktige. Byens rom handler i en viss forstand om noe langt mer enn det fysiske miljøet. Det handler fremfor alt om mennesker, møter mellom mennesker og om samfunnsliv.

Fra Chr. Hvidts plass. Foto: Tone Refsahl

Hva er et godt byrom?

Det er ikke så vanskelig å gjenkjenne vellykkede byrom. De er ofte fulle av aktivitet og mennesker, en klar karakter og en atmosfære som gjør det godt å oppholde seg der. Det er langt vanskeligere å si hvorfor stedet er vellykket og gjenta suksessen andre steder. I litteratur og forskning om dette emnet er det likevel stor grad av samstemthet om at gode byrom har noen felles kvaliteter som er gjenkjennbare (Carmona 2003, Whyte 2006; Gehl 2010). Den kjente urbanisten Jan Gehl har oppsummert dette i en modell som kan hjelpe oss til å lese og forstå byroms kvaliteter. Gehl trekker frem 12 ulike kvalitetskriterier for gode byrom. Disse kriteriene samler han i de 3 hovedkvalitetene

beskyttelse, komfort og herlighetsverdier som vist i modellen under. «Hærlighetverdier» refererer til kvaliteter i omgivelsene som bidrar til rike sansopplevelser, eksemplevis farger, vegetasjon, dufter og behagelige lyder fra vann. Gehl (Gehl 1971) anbefaller med bakgrunn i sin forskning også følgende hovedprinsipper for planlegging av byrom og byplanlegging generelt:

- Å samle aktivitet og mennesker fremfor å spre dem
- Å integrere funksjoner og personkategorier fremfor å segregere dem
- Å åpne opp og gjøre begivenheter og funksjoner offentlig fremfor å privatisere dem
- Å gjøre offentlige miljøer innbydende - overgangssoner mellom privat og offentlige funksjoner/arealer er sentralt i dette
- Å inspirere til aktivitet fremfor å passivisere
- Å legge til rette for at folk vil velge å oppholde seg lenge i offentlig miljø – trafikkens hastighet /ganghastigheten er sentral i dette.

Ved videreutvikling av byens parker og rom er det viktig å identifisere årsakene til at noen byrom fungerer mindre bra eller er lite bruk. Forskning og erfarings basert kunnskap på området viser at det finnes mange slike «fallgruver» som det er viktig å være bevisst ved utforming og videreutvikling av byens parker og rom. Noen av de viktigste er (Whyte 2000, Gehl 2010, Carmona 2003):

- Mangel på gode steder å sitte eller sitte plasser som ikke ligger der folk ferdes eller ønsker å sitte
- Mangel på gode samlingspunkter
- Kantsoner som mangler aktivitet eller virker avvisende
- Forbindelser og gjennomganger ligger ikke der folk ferdes
- Få eller ingen muligheter til aktiviteter
- Mangel på menneskelig skal
- Mangel på sol eller mangel på beskyttelse mot vind.
- Biler og trafikk dominerer

BESKYTTELSE KOMFORT HÆRLIGHETS VERDIER	BESKYTTELSE MOT TRAFIKK OG ULYKKER Opplevd trygget mot trafikk	BESKYTTELSE MOT KRIMINALITET OG VOLD Opplevd trygghet – levende byrom – bruk både dag og natt – belysning	BESKYTTELSE MOT UBEHAG Vind/trekk – regn/snø – forurensing - støv, blanding og støy
	MULIGHET TIL Å GÅ Steder å gå – ganglinjer – interessante fasader – adgang for alle – gode overflater	MULIGHET FOR Å STÅ/OPPHOLD Oppholdssoner og kanteffekt – støttepunkter å stå ved – fasader som inviterer til opphold	MULIGHET TIL Å SITTE Sittesoner med mange fordeler – gode steder å sitte – gode sittemøbler – primære og sekunder sittemuligheter
	MULIGHET FOR Å SE Rimelig se-avstand – ubrutte synslinjer – interessante utsikter – belysning	MULIGHET FOR Å SNAKKE OG HØRE Lavt støynivå – samtalevennlig sittearrangementer	MULIGHET TIL UTFOLDELSE OG AKTIVITET Invitasjon til aktivitet, mosjon, lek og kreativ utfoldelse – dag og natt – sommer og vinter
	SKALA Bygninger og rom i menneskelig skala relatert til sansene, bevegelsesmuligheter og adferd	MULIGHET TIL Å NYTE POSITIVE SIDER VED KLIMAET Sol/skygge – varme/kulde – le/bris	ESTETISKE KVALITETER OG SANSEINNTRYKK Godt design og gode detaljer – fin utsikt – gode materialer – trær/planer/vann

Gehls modell (Gehl 2010) kan hjelpe oss å «lese» byrommene og avdekke styrker og svakheter. Modellen kan også være til hjelp når vi skal vurdere hvordan byrom kan videreutvikles forbedres.

Aagaards plass er preget av trafikk og parkering som også bidrar til at kantsonene til passen fungerer dårlig. Samlingspunktet som vist i forgrunnen gir oppholds muligheter og noen lekemuligheter, men ligger ikke ideelt til i forhold til hvor folk ferdes eller soleksponeringen. Det er få elementer som bidrar til at folk vil oppholde seg lenge på stedet eller stoppe opp på vei over plassen. Plassen er avsatt til fremtidig park i forslaget til revidert kommuneplan 2019 – 2031.

Midlertidige byrom

Gjennomføring av prosjekter i by er gjerne preget av lange prosesser. Ofte vil det ta mange år fra et prosjekt starter opp til det kan realiseres. I mellomtiden blir områdene ofte liggende ubrukt eller dårlig utnyttet, i påvente av permanente endringer. Bruk av midlertidige byrom har blitt et stadig mer utbredt virkemiddel for å redusere slike tomme og funksjonsløse byrom. Begrepet midlertidige eller temporære byrom brukes om aktiviteter i et avgrenset rom med en varighet i alt fra noen timer til flere år. Midlertidige byrom kjennetegnes gjerne av at tiltakene gjennomføres på kort tid, koster fellesskapet lite penger, og at tiltakene gjøres i samarbeid med, eller på initiativ fra innbyggerne.

Strategisk bruk av midlertidige byrom handler om å bruke temporære tiltak bevisst med bakgrunn i virkningen av slike tiltak. Ved utvikling av temporære byrom kan innbyggerne trekkes med i arbeidet. Dette kan bidra til økt lokal tilhørighet, trivsel, integrering og nettverksbygging. Temporære byrom kan også inngå som ledd i bredere kultur- og næringsstrategi da de bidra til spennende og kreative omgivelser som ofte virker tiltrekkende på yngre arbeidstakere med høy kompetanse. I tillegg kan midlertidige tiltak bidra til heve statusen i områder med lav markedsverdi og på den måten være en kickstarter for økte investeringer. I Sandefjord har flere byrom potensial for midlertidige tiltak. I arbeid

med byrom kan temporære tiltak kan også brukt for å prøve ut ulike løsninger og innhold som illustrert i bildet over fra Kristiansand.

I 2017 gjorde Kristiansand kommune om deler av Gyldenløves gate og Markensgate til et midlertidig byrom for lek og ulike aktiviteter. Erfaringene fra prosjektet ble brukt som innspill ved planlegging av den permanente gågata.

Byrom for lek

Den verdenskjente danske landskapsarkitekten og hagekunstneren C. Th. Sørensen var opptatt av barns vilkår for lek i byen og er regnet som oppfinner av byggelekeplassen. Så tidlig som 1931 skriver han i sin bok «Parkpolitikk i sogn og købstad»:

Mon det vil være urimelig at fremhæve børnelegepladsen som det første og viktigste punkt i byens parkprogram? Sikkert ikke. Det bør være således, at alle børn, som har hjemme i haveløse boliger, har god og let adgang til tumlelegplads i fri luft.»

Sørensen begrunner dette med at lek er avgjørende for vekst og utvikling. Dagens forskning og faglitteratur bekrefter Sørensens synspunkt og slår fast at lek er fundamentalt for barns livskvalitet og utvikling. (Russell, 2008). FNs barnekonvensjon slår også fast betydningen av lek og definerer lek som en menneskerett for barn. Muligheten til lek utendørs har en viktig plass i dette (Kylín 2004).

Når vi samtidig vet at stadig flere barn bor i by blir tilrettelegging for barns frie lek i parker og byrom en viktig samfunns sak. Ut fra dette kan vi med Sørensen si at tilrettelegging for lek bør være et av de viktigste elementene i en byromsplan.

Malmö by har gjennom mange år hatt en svært bevist parkpolitikk og sattset spesielt på temalekeplasser med ulikt innhold og i ulike deler av byen. På denne måten er lek gjort til en del av byens «varemerke». Tema for de lekeplassene omfatter: eventyr, Afrika, planeter/verdensrommet, bevegelse, sirkus, vann, hav/strand, bondegård, teater, dyr, jungel, fisk, fugler og musikk. Dette sikrer et bredt og variert tilbud (kilder: oresundbron.com og Schytte 2008). Malmö by har også laget en egen informasjonsfolder om de ulike lekeplassene med tittelen «Välkommen ut och lek i Malmö!».

Bilde fra «fuglelekeplassen» ved Tygelsjø i Malmø. Foto: Malmø Stad.

Barn har generelt et stort behov for variasjon og mangfold i leken. Dessverre ser mange lekeplasser i dag ofte nesten like ut. Barn fra ulike aldersgrupper lære av hverandre og barn innen en aldersgruppe har ofte ulikt ferdighetsnivå. Dette til sier at lekemiljø generelt bør tilpasses flere ulike aldersgrupper og gis variert utforming. Lekemiljø bør generelt være multifunksjonelle og utformes med tanke på mange ulike typer lek, eksempelvis fantasilek, rollelek, motorisk lek samt arealer for ro og avslapping. I dette ligger det også at lek må sees som noe langt mer en fysisk bevegelse og først og fremst dreier seg om fantasien og forestillingenes verden. Dette er det viktig å være bevist ved videreutvikling av byens parker og rom.

Mange lekeplasser i dag har svært likt innhold og utforming. Dette bidrar ikke til variasjon og mangfold i leken og kan virke uinspirerende. Bilde fra lekeplassen ved Virikveien/Bakkegaten, Kathrinenborggata og Bugårdsparken.

Lek har til alle tider vært en del av livet i det offentlige rom. Egne lekeplasser er et nyere og modernistisk fenomen. De siste tiårene har byplanlegger i ulike deler av verden jobbet for å integrere lek bedre i bymiljøet generelt. Dette innebærer å gjøre bylandskapet generelt lekbar. Lekbarhet tilpasses plassromet og inngår som en integrert del av stedets arkitektur. Eksempler på dette er møblering som innbyr både til lek og som kan egne seg til å sitte på, vannelementer med ulike utforming og utforming av byens gulv som innbyr til lek.

Torget i sentrum er nylig renovert og har mange elementer som inviterer til lek, foruten lekeplassen i bakgrunnen også vannfontener – som skimtes til venstre i bildet - og møblering som kan egne seg både til å sitte på og som kan innby til lek.

Mye tyder på at barn i tidligere generasjoner kun bevege seg friere og hadde en større aksjonsradius enn i dag. Årsakene til dette er trolig sammensatte. Et opplagt svar på barns begrensede bevegelsesfrihet i dagens samfunn er å gjøre lekemiljøene mer attraktive for foreldrene (Lamm 2009). Strategien omtalt over der lekbarhet integrerer i byrommet utforming er også et svar på dette. Tilnærmingen kan imidlertid også brukes ved lekeplasser i vanlig forstand. Hvis lekeplassene også kan tilby de voksne et stimulerende urbant henge-ute-miljø kan det hende at familiene får lyst til å bruke mer tid sammen på stedet. Dette kan også bidra til økt byliv og livskvalitet for hele familien. Dette tilsier at lekeområder bør inngå i helhetlige miljøer tilpasset flere aldersgrupper inkludert voksne.

Lekeplassen i Badeparken er nylig renovert og er opparbeidet med finne oppholds muligheter også for voksne og andre grupper. Dette øker lekeplassens potensiale for bruk

Viktige møtesteder for barn og unge i Sandefjord sentrum

Sandefjord kommune deltok i 2017 – 2018 i et nasjonalt utviklingsarbeid for å fremme helse og trivsel i nærmiljøet. Sandefjord sentrum inngikk som eget delområder der det ble gjennomført undersøkelse av nærmiljøet i form av intervjuer og verksteder. Hovedhensikten med undersøkelsen var å kartlegge viktige kvaliteter og forutsetninger for møteplasser som bidra til helse og trivsel for barn og unge. Kartet under oppsummerer hvilke steder i og i nærheten av sentrum som er viktige møteplasser for barn og unge (grønt). Kartet viser også steder som oppleves som utrygge (rødt).

Undersøkelsen trekke frem følgende fem steder i sentrum som de viktigste møteplassene for barn i barneskolen:

- Badeparken
- Skateparken
- Hvaltorget
- Skolegården byskolen
- Biblioteket

Den viktigste utfordringene for barn er opplevelsen av utrygghet. Dette omfatter både fysisk utrygghet som trafikk og sosial utrygghet. Når det gjelder sosial utrygghet pekes det blant annet på deler av badeparken ved Poseidon. Det peks også på bestemte steder som oppleves som utrygge enten på grunn av dårlig belysing eller på grunn av trafikkforhold. Når det gjelder utforming opplever barna i undersøkelsen at store plasser/rom som mangler en avgrensing kan virke mer utrygge enn klart avgrensede steder. Eksempel på andre steder som oppleves som utrygge er sterkt trafikkerte veier (Sandefjordveien og Strandpromenaden) og sosialt utrygge barrierer som undergangen under Sandefjordveien (Holmsbrua). Dette bidrar til å svekke barns tilgjengelighet til møteplassene i sentrumsområdet.

Småbarnsforeldre i undersøkelsen opplever at lekeplassene i sentrum ikke er tilpasset de minste barnas behov. Dette gjelder også lekeplassen i badeparken. De ønsker seg generelt flere uformelle sosial møteplasser og at lekeplassene i sentrum oppgraderes.

Byrom for ungdom

Ungdom er i en fase av livet der det å bygge egen identitet og skape egne sosiale arenaer er viktig. Byrom og andre offentlige og halvoffentlige er ofte viktige i denne sammenheng (Lieberg 1992, 1995; Pyyry 2016; Bergman 1992) og kan i denne sammenheng sees som en viktig ressurs i utviklingen fra barn til voksen (Travlou 2003). Ungdommers bruk av byrom blir ofte omtalt som å «henge ute».

Dette kan sees som en form for aktiv «ikke gjøre noe» - praksis som innebærer å være åpen for forandring og endring av retning og mål og aktiviteter i møter med andre grupper og ulike steder (Pyyry 2016). Denne måten å bruke byens rom på er spesiell for ungdom og kanskje det som i størst grad kjennetegner ungdoms måte å forholde seg til offentlig urbant miljø. Variasjon og mangfold i byens uterom er en kvalitet som generelt understøtter denne måten å forholde seg til byens rom og steder. Gode premisser for gående med gode forbindelser og få barrierer kan bidra til en generell følelse av bevegelsesfrihet som er viktig for ungdom.

I kommunens nærmiljøundersøkelser i Sandefjord sentrum var ungdommene fokuserte på det sosiale og pekte på behovet for møteplasser der de kan møte kjente og ukjente på deres egen alder og på egne premisser. Ungdommene bruker biblioteket og torvet mye, men savner møteplasser som kan tiltrekke seg ungdommer fra større deler av kommunen. McDonalds blir også nevnt som en viktig møteplass for ungdom i Sandefjord.

Idrettsanleggene i Hesteskoen med skatepark og volleyballbaner er opplagt viktige arenaer for ungdom. Det planlagte anlegget i Thor Dahls gate vil blant annet omfatte en urban skøytebane. Lignede anlegge i blant annet Horten har vist seg å være populære også blant ungdom. Eksempler og erfaringer fra andre byer viser at også følgende typer anlegg og aktiviteter er populære blant ungdom og kan bidra til økt aktivitet og bruk av parker og byrom:

Musikk og dans: I Malmø finnes det en liten park utformet av ungdom. Parken omfatter et anlegg med lyd og lysanlegg som kan kobles til smarttelefoner for streaming. Det er også lagt til rette for dans på stedet og opphold. Av hensyn til naboer og andre har anlegget begrenset åpningstider og lydvolum.

Aktiviteter som omfatter en viss grad av action og opplevd risiko er ofte populære blant ungdom. Eksempler på dette er zip-liner og parkour. Bildet under er fra Verdensparken på Furuseth i Oslo.

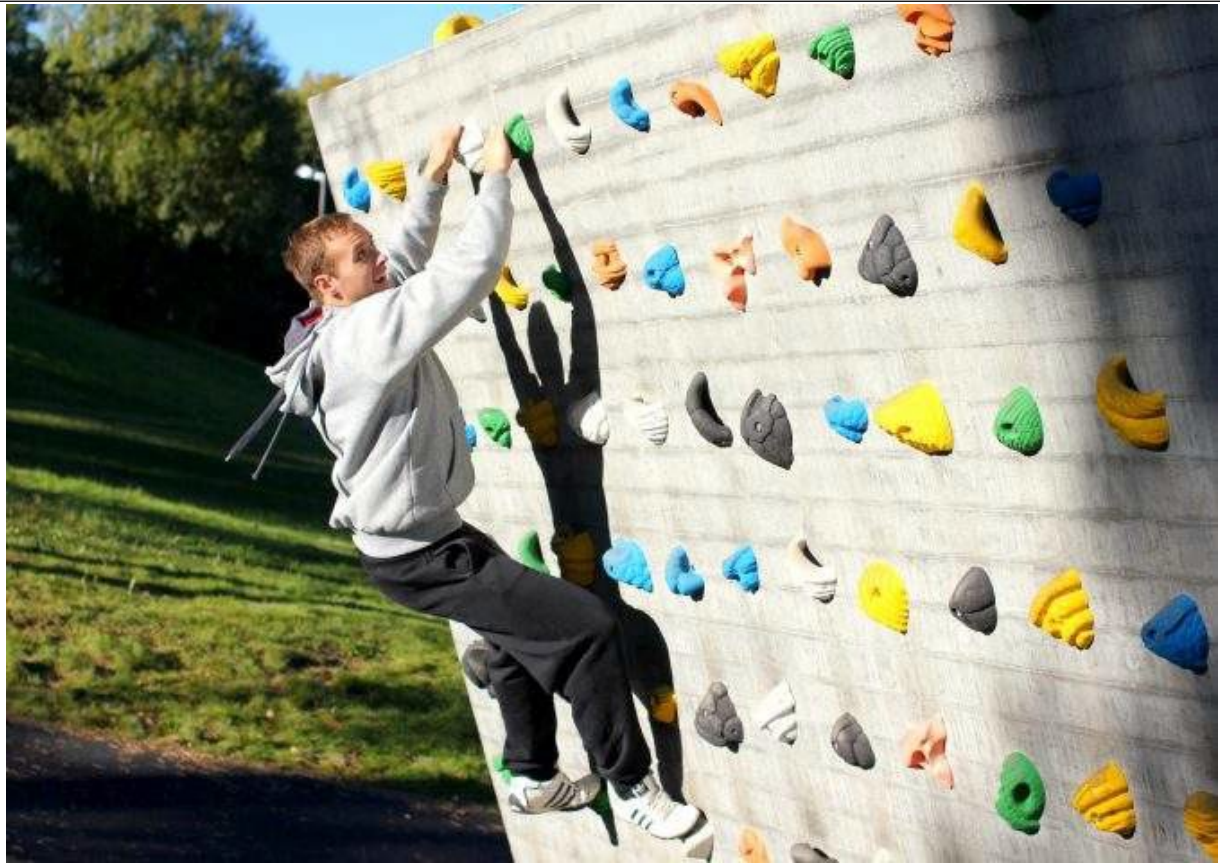

Foto: Oslo kommune . Fra Verdensparken på Furuseth.

På bildet under ser vi en huske som krever en viss grad av kreativt samarbeid for å fungere. Denne typen aktiviteter synes også å være populære blant ungdom.

Andre ideer til anlegg i parker om byrom som har vist seg populære blant ungdom er steder med overbygg der det er mulig å gjøre lekser eller andre arbeid samtidig som det er lagt til rette for sosialisering. Gratis tilgang til internett kan bidra til økt bruk. Både kommunens egen nærmiljøundersøkelse og erfaringer fra andre steder viser at natur, planter og treer er elementer som ungdom verdsetter (Derr 2015). Dette omfatter også vann og andre elementer som kan innbyr til lek med yngre søsken eller venner.

Både kommunens egen nærmiljøundersøkelse og erfaringer fra andre steder (Derr 2015) viser at det er viktig for ungdommene at stedene de bruker oppleves som trygge. Særlig jenter er opptatt av dette. God belysning kan bidra til økt trygghetsfølelse og øke potensialet for bruk.

Byrom for eldre

Det bor i dag en høyere andel eldre i Sandefjord sentrum enn i noen annen by i Vestfold. Eldre er derfor en viktig gruppe når det gjelder tilrettelegging av byrom. Eldre er en svært sammensatt gruppe med ulik funksjonsgrad. I gjennomsnitt er imidlertid eldre mindre fysisk aktive enn andre grupper og har en lavere funksjonsgrad. Aksjonsradiusen er derfor i utgangspunktet kortere enn for andre grupper (Halvosren, Guttu og Pløger 1997). Mange eldre er også redde for å falle. Dette kan ytterligere bidra til å redusere aktivitetsnivået (Green/smartcitiesdive). God fremkommelighet er derfor særlig viktig for eldre. Riktig utforming av belysning, overganger og detaljer i dekke mv. bør derfor gis stor oppmerksomhet.

Gange har svært mange positive helseeffekter (kilde: betterhealth.gov.au; Better health channell) og er en aktivitet som også passer for mange eldre. Å gå på tur i naturpregede omgivelser har lange tradisjoner i Norge. For eldre som bor sentralt kan imidlertid de daglige spaserturene være viktigere. Gode anlegg for gående i sentrale områder er generelt viktig for alle grupper, men spesielt for eldre. En helhetlig satning på gående i setrum ville trolig ha stor betydning for denne gruppa. Dette kan også omfatte tiltak som kan bidra til å gjøre gåing til en opplevelsrik aktivitet (Dahlman 2005).

Eldre har generelt et større behov for ro og hvile enn andre grupper. Benker og sitteplasser bør derfor utformes med god kvalitet. Benker som mangler armlen og ryggstø kan for mange eldre være nærmest ubrukelige. Eldre verdsetter også opplevelsen av ro og natur og blomst i ulike former høyt. Tilgang til parker og andre naturpregede omgivelser har dokumentert helseeffekt for eldre (Grahns og Stigsdotter 2002). Sitteplasser bør utformes med dette i tankene. Eldres begrensede aksjonsradius innebærer imidlertid også økt risiko for sosial isolasjon. Minst like viktig som opplevelsen av ro er derfor muligheten for å møte andre og for sosial kontakt. Utrom bør utformes med dette i tankene. Fra andre sammenhenger er det kjent at kontakt med barn kan ha en positiv helseeffekt og berike livet til eldre (kilde: theconversation.com; The conversation). Utrom bør derfor legges til rette med tanke på kontakt på tvers av generasjonene eksemplevis slik at eldre kan iakta barns lek. Integrering av lek i byrom som tidligere omtalt kan også ha denne typen effekt. Dette kan også omfatte å legge til rette for at både voksne og eldre kan delta i leken som illustrerte på bildet under.

Både i USA og en rekke europeiske byer er det de site tiårene blit etablert

Forbindelser

Utforming av gater og andre forbindelser mellom byrommene har stor betydning for hvor tilgjengelige byrommene oppleves i hverdagen. Ikke bare avstanden, men også hvor trygg og opplevelsesrik reisen er har betydning for hvor mye uterom brukes i dagliglivet (Halvorsen Thorèn, Guttu og Pløger 1997). Gode krysningspunkter og opplevelsesrike gater med eksempelvis vegetasjon og spennende fasader kan bidra til at byrommene brukes mer.

Vedtatt gatebruksplan fastlegger trafikkløsninger og funksjonsdeling for gatenett i Sandefjord sentrum. Det skilles mellom fotgjengerprioriteret gater og plasser, bolig-gater, hovedgater, samlegater og øvrige adkomstgater. Forgjengere og syklist-er har ulike vilkår i de ulike gatetypene. Byromsplanen endrer ikke prinsippene som er fastlagt i gatebruksplanen men utbedring av krysningspunkter eller punkter som av andre årsaker gir en barriere virkning kan inngå som tiltak i byromsplanen. Eksempel på dette er undergangen under Sandefjordsveien ved Hemsbruka der det bør vurderes bedre belysning. Maling/utsmykking kan i enkelte tilfeller også hjelpe på opplevd utrygghet. I kommunens nærmiljøundersøkelse for Sandefjord sentrum har det også kommet frem at barn og unge opplever Hystadveien som en vesentlig barriere i stor grad fordi bilene har høy fart.

Litteratur – referanser

Bettum, Ola; Haug, Ellen og Orre, Eivind: 2013; Byutvikling i Sandegord. Byutviklinbgsstrategi med innspill til revisjon av kommuneplanen. Civitas In By

Bergman, Bosse 1991; Gallerieran i centrum. Karlskronan.

Carmona, Matthew; Tiesdall, Steve ; Heath, Tim & Oc, Tannen 2003; Public places, urban spaces. The dimensions of urban design. Architectural press.

Civitas/In by 2013; Byutvikling i Sandefjord

Dahlman, Inge 2005; Gåboka. Statens vegvesen. UTBpublikasjon2005/05

Deer, Victoria 2015; Parks for teens: 10 features teens want to see. Child in the city.

Gehl, Jan 1971 (ny utgave 1989); Livet mellom husene, Arkitektens forlag, København

Gehl, Jan 2010; Byer for mennesker. Bogverket

Grahn, Patrick og Stogsdotter, Ulrika A 2002; What makes a garden a healing garden?

Gjesdal Christensen 1991; Livet i og mellom husene. Universitetsforlaget Oslo.

Green, Jared L; What do seniors need i parks? Smartcitiesdive.com

Kylin, Maria 2004; Från koja til plan. Swedich university of agricultural sciene. Agria 472.

Lamm, Bettina 2009; Legepladsen sm byrum. Legepladsen 3-4 2009, s 20. Dansk legepladselskab

Lieberg, Mads 1992; Att ta steden i besittning. Om ungas rum och rørelse i offentlig miljø. Lunds universitat. Phd. Thesis.

Lieberg, Mads 1995; Teenagers and public spsce. Sage Journals, viol 22 a 720 – 740. Sage publications.

Pyyrh, Noora 2016; Young peoples play with public space: geographies og hangig out.

Russel, Wendy 2008; Play for a change. Play, policy and practice: a review of contemporary perspectives.

Schytte, Benny 2008; Temalegpladser i Malmø – en prisverdig kommunal satsning. Legepladsen 2/2008. Dansk legepladselskab.

Sørensen C. Th 1931; Parkpolitikk i sogn og købstad. Gyølfendals boghandel nordisk forlag

Thorèn, Anne-Karine Halvosen, Guttu, Jon og Pløger, Jhon 1997; Utearealer i boligområder. Bruk og betyding. En kunnskapsoversikt. NIBR notat 1997/113.

Travlou, Benny 2003; Teenagers and public space. Litterarure review. Edinburgh College of art and Heriot-Watt university

Vestfold Fylkeskommune 2016; Byregnskap for Sandefjord.

Whyte, William H; 2005; How to turn a place around. A handbook for creating successful public spaces. Project for public space. Inc.

